

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล แดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมงานวิจัย สิ่งตีพิมพ์ วารสาร ที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทาง ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระสำคัญตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ
5. บริบทเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

เดิมสภาตำบลได้จัดตั้งตามคำสั่ง กระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2499 เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้ราษฎร ได้เข้ามาร่วมกันบริหารงานของตำบลและหมู่บ้านทุกอย่างเท่าที่จะเป็น ประโยชน์แก่อนที่ และราษฎรเป็นส่วนรวม อันจะเป็นทางนำราษฎรไปสู่การปกครองระบอบ ประชาธิปไตยด้วยวิธีจัดให้สภาตำบลและคณะกรรมการตำบลขึ้น

วันที่ 1 มีนาคม 2509 กระทรวงมหาดไทย ได้ออกคำสั่งที่ 275/2509 เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) ขึ้น โดยรวมคณะกรรมการตำบล และสภาตำบล เข้าเป็นองค์กรเดียวกัน เช่นเดียวกับการปกครองของสุขาภิบาล ทั้งนี้เพื่อให้ สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ยิ่งขึ้นและให้สอดคล้อง กับโครงการพัฒนาเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งคณะรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ลงมติรับ หลักการ

เป็นที่สังเกตว่าคำสั่งของกระทรวงมหาดไทยทั้งสองฉบับดังกล่าวมานี้ เป็นเพียงระเบียบวิธีปฏิบัติในท้องที่บางแห่ง มิได้เป็นหลักการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ได้ระบุไว้ในวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 แก้ไขปรับปรุงระเบียบบริหารของตำบล และให้ปรับปรุงตำบลให้เป็นสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับนี้ ภายใน 3 ปี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

อย่างไรก็ตามฐานะของสภาตำบลยังไม่ได้เป็นนิติบุคคลแต่ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยย่อยขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทยความมากที่ มท 0309/ว438 ลงวันที่ 29 กันยายน 2509, หนังสือกระทรวงมหาดไทยความมากที่ มท 0309/ว99 ลงวันที่ 1 มีนาคม 2510 และหนังสือกรมการปกครองที่มท 0309/10898 ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2510

การที่สภาตำบลไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพขาดความคล่องตัวในการบริหาร รัฐบาลจึงปรับปรุงฐานะของสภาตำบลเสียใหม่ให้เป็นนิติบุคคล เพื่อให้รองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนมากยิ่งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 6 และยกฐานะสภาตำบล ซึ่งมีรายชื่อตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยมาตรา 40 ได้กำหนดให้สภาตำบลที่มีรายชื่อโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนสามหมื่นบาทหรือตามเกณฑ์รายชื่อเฉลี่ยในวรรคสองอาจตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งตามมาตรา 40 และมาตรา 95 ให้พ้นจากสภาพสภาตำบลนับแต่วันที่กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นให้โอนบรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้องหนี้และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา 41 และมาตรา 95 วรรคสี่ ปัจจุบันเมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2555 มีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น 6,745 แห่ง (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 : 5)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับบริหารพัฒนาและให้บริการประชาชนในพื้นที่ องค์การหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย คัดเลือก และดำเนินกิจกรรมภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาล ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจความหมายและเข้าใจหลักการทำงานมากขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจในบทบาท และอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาท้องถิ่น

2. ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง (Local Self Government) เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวคิด ทฤษฎีในการกระจายอำนาจ (Decentralization) ได้มีนักวิชาการผู้ทรงวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ชัยพงษ์ สำเนียง (2555 : 2) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลาง ได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์การที่มีสิทธิตามกฎหมายมีพื้นที่และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญขององค์การดังกล่าวจะต้องมีอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เข้ามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา คัดเลือก ตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่าง ๆ แม้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงานแต่ยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

การปกครองท้องถิ่น (Local Government) หมายถึง การปกครองชุมชนหรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งของประเทศ โดยมีองค์กรหรือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นนิติบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามา เพื่อดำเนินงานตามกำหนดระยะเวลา โดยมีงบประมาณเป็นของตนเองและมีอำนาจอิสระของตนในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นที่รัฐบาลได้มอบหมายให้ ทั้งนี้โดยส่วนกลางหรือรัฐบาลเป็นเพียงผู้คอยควบคุมเท่านั้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2555 : ออนไลน์)

โกวิท พวงงาม (2550 : 416) ให้ความหมายของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะของท้องถิ่นด้วยตนเอง ตามภารกิจหน้าที่ที่ระบุให้

ดำเนินการอย่างชัดเจน มีผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจจะได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น ซึ่งมีการใช้หลักการกระจายอำนาจให้กับประชาชนโดยตรง เป็นการมอบอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ท้องถิ่นในฐานะผู้รับมอบอำนาจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการและการตัดสินใจของตนเอง

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2549 : 4) ให้ความหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจไปให้หน่วยการปกครองที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจ ได้มีอำนาจไปให้หน่วยการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

วิญญู อังคนารักษ์ (2548 : 4) ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง รัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความประสงค์ของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น และย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่น นั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545 : 269) ให้ความหมายการเมืองการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการ เมืองการปกครองตนเองอย่างอิสระ ขอบเขตอำนาจหน้าที่และกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลกลาง โดยการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การกระจายอำนาจทางการเมือง (Political Decentralization) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงนโยบายและการจัดสรรปันส่วนของทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในระดับชาติและในท้องถิ่น โดยเปิดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจจัดสรรแบ่งปันทรัพยากร ที่มีอยู่ในสังคม

ด้านที่ 2 การกระจายอำนาจการบริหาร (Administrative Decentralization) เป็นการตัดสินใจและดำเนินการภายในองค์กรนั้น ภายในขอบอานัติของกฎหมาย โดยมีการแบ่งอำนาจจากระดับบนไปสู่ระดับต่างลงไปในการนั้น

ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2545 : 7) ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดการทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้ง และควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่น ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารพัฒนา และให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้ มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ ดำเนินกิจกรรมภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาล

3. องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบที่แตกต่างกันตามฐานรายได้ของแต่ละพื้นที่ แต่ละองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเหมือนกัน ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2550 : 30) กล่าวว่า ลักษณะของการปกครองท้องถิ่นระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ มีดังนี้

1. มีสถานะตามกฎหมาย หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้น โดยกฎหมาย

2. มีพื้นที่และระดับหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอนและชัดเจน และควรจะต้องมีการแบ่งระดับการปกครองท้องถิ่นว่ามีกี่ระดับ เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่และระดับของการปกครองท้องถิ่น มีมากมาย เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น สำหรับประเทศไทย มีเกณฑ์จัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น 3 ประการ คือ รายได้ย้อนหลัง 3 ปี ไม่รวมเงินอุดหนุนจากรัฐและขนาดพื้นที่

3. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจ และหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ

4. มีความเป็นนิติบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์การนิติบุคคลโดยเอกเทศจากองค์กรของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ เพื่อดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

5. มีการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

6. มีอำนาจอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย สามารถกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับเพื่อกำกับควบคุม ให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่น และสามารถใช้จ่ายเงินของตนเอง ในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

7. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

8. มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ แจ็กกี้ส์ มอร์เรย์ (Jacques Moreu ; อ้างถึงใน วัชรวิทย์ ไชยสาร. 2544 : 142-148) ได้กล่าวว่า องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการคือ

1. มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
2. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
3. มีองค์กรเป็นของตนเอง
4. มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนเอง
5. มีการกำกับดูแลของรัฐ

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจ และอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม

ในกระบวนการทางการเมือง และกิจกรรมการปกครองตนเองระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จาก ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์กรหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่น จะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น โดย นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ตามคำสั่งที่ 262/2535 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทย ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ในทุกรูปแบบหาแนวทางและข้อเสนอในการ ปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การคลัง และงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยกล่าวถึง องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. มีสภาพเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
2. มีผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง ตามหลักการที่บัญญัติไว้

ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
4. มีขอบเขตการปกครองที่ชัดเจนเหมาะสม
5. มีงบประมาณเป็นรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่ ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

แม่บท

9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ (อุทัย หิรัญ โด. 2547 : 22)

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่าหากประเทศใดกำหนด เรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะ มีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่ ระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์

เชื้อชาติ และความสำคัญในการปกครองของตนเองของประชาชนจึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหาร และเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งโดยผลแห่งกฎหมาย แยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดคน โยบาย ออกกฎข้อบังคับควบคุม ให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การ คณะผู้บริหารต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นนั้นเพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

ประธาน คณะทศศึกษากร (2545 : 7) ประกอบกับพระราชบัญญัติสภาพัฒนและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมาย และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล
2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น จะต้องไม่อยู่ในการบังคับบัญชา (Hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการเพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy)
3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ต้องเป็นองค์กรที่มาจากการเลือกตั้ง (Election) โดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political Participation)
4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) โดยการอนุญาตจากรัฐ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้มาทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า
5. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตน ตามครรลองของการปกครองที่ประชาชน มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง
6. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ควรมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับ เพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติไปตามนโยบายหรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับทั้งปวงย่อมไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ
7. หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นคงอยู่ในความรับผิดชอบ และอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์ และความมั่นคงแห่งรัฐ ประชาชนในสวนรวมจากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเหมือนกัน ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันตามฐานะรายได้ของแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ มีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาล ฝ่ายบริหารสภาท้องถิ่นหรือนักการเมืองมาจากการเลือกตั้ง โดยประชาชนในท้องถิ่นที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาให้ทราบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด

4. ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย เป็นรูปแบบของการปกครองที่มีส่วนช่วยในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางการบริหารประเทศ จากภารกิจของรัฐที่มีมากมายและความหลากหลายมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม การเมือง และเทคโนโลยี จึงก่อให้เกิดความสำคัญ

2. การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถาบันทางการเมืองที่ให้ความรู้ความเข้าใจและการเรียนรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน และสำหรับบุคลากรทางการเมืองที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง ในฐานะนักการเมือง

3. การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบของการปกครองที่มีส่วนช่วยในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางในการบริหารประเทศ จากภารกิจของรัฐที่มีมากมาย และความหลากหลายมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร งบประมาณ บุคลากรของรัฐที่มีจำกัดในการให้บริการที่ทั่วถึงทั้งประเทศได้ การมีหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นกระจายอยู่ทุกภูมิภาค พื้นที่ จะช่วยทำให้ การดูแลทุกข์สุขของประชาชนทำได้ง่ายและรวดเร็วที่สำคัญมีความใกล้ชิดและตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

วัชรวิไลยสาร (2544 : 149) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อระบบการปกครองของประเทศไทย ดังนี้

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

2. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

3. การปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหของท้องถิ่นของตน

4. การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

5. การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต

6. การปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

สรุปได้ว่าเมื่อพิจารณาถึงการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้ว่ามีส่วนสำคัญในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลส่วนกลาง เพราะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ

การปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว คือ เป็นการปกครองในรูปแบบลักษณะการกระจายอำนาจจากรัฐ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยประชาชนมีส่วนร่วมในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีอิสระในการบริหารงาน แต่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ และบริหารงานภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย และเป็นหน่วยงานที่สามารถเชื่อมโยงการบริหารจากส่วนภูมิภาคสู่ส่วนกลางได้อย่างรวดเร็ว และเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งจะสามารถนำปัญหาหรือความต้องการของประชาชนมาแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และยังเป็นหน่วยงานที่สร้างประชาธิปไตย และความสามัคคีในระดับชุมชน

5. ลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบล

สำนักงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กล่าวว่าจากความหมายทั่วไปของการปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจำแนกลักษณะสำคัญของท้องถิ่นได้ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2555 : ออนไลน์)

1. เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นอิสระพอสมควร การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีองค์การที่สามารถรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายได้ ส่วนกลางสามารถก่อกำหนดทางกฎหมาย เช่น ทำสัญญาเป็นหนี้ หรือทำนิติกรรมรูปอื่นได้ ภาวะนิติบุคคลนี้ หมายถึงการได้รับการรับรองโดยกฎหมายของประเทศ คือหน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องได้รับการจัดตั้งโดยมีกฎหมายของประเทศรองรับ เช่น กรุงเทพมหานคร เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 เป็นต้น การเป็นนิติบุคคลนี้ยังหมายถึงว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแยกออกจากราชการบริหารส่วนกลาง มีทรัพย์สินและมีเจ้าหน้าที่ของตนเอง มีคณะบริหารของตนเอง เพื่อดำเนินกิจการของท้องถิ่นได้ภายในขอบเขตที่สมควร

2. ประชาชนมีส่วนร่วมมีเสียงในการปกครองตนเอง ดำเนินกิจกรรมการปกครองท้องถิ่นนี้เป็นกระบวนการที่มีใช้กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยสิ้นเชิงแต่เป็นกระบวนการเมือง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงหรือทางอ้อม กล่าวคือประชาชนเข้าร่วมเลือกตัวแทนทำหน้าที่บริหารกิจกรรมของท้องถิ่น เข้าร่วมกำหนดนโยบาย หรือควบคุมตรวจสอบการดำเนินการของตัวแทนของตน การดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่นนี้ประชาชนอาจดำเนินการเองทั้งหมด (โดยผ่านตัวแทน) หรือโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามหากเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีส่วนร่วมบทบาทของประชาชนก็ลดน้อยลง และการปกครองท้องถิ่นก็ขาดความเป็นอิสระมากขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมนั้นประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนด

นโยบายหรือกำหนดการตัดสินใจและดำเนินการของหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยทางตรงหรือทางอ้อม ลักษณะทางการเมืองที่แทรกในการปกครองท้องถิ่นมีอยู่หลายประการที่สำคัญที่สุดคือการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ร่วมเสนอตนเป็นตัวแทนรับผิดชอบการบริหารหรือกำหนดนโยบายของท้องถิ่นร่วมเลือกตัวแทน รวมทั้งร่วมในการตรวจสอบควบคุมการดำเนินการของตัวแทน เป็นต้น

โดยทั่วไปประชาชนมักมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นโดยทางอ้อม คือเลือกตัวแทนเพื่อดำเนินงาน แต่ประชาชนอาจมีส่วนร่วมโดยตรงก็ได้ เช่น ร่วมตัดสินใจประเด็นหนึ่งประเด็นใดหรือปัญหาใดในลักษณะของการขอประชามติ (Referendum) ร่วมลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Recall) ริเริ่มเสนอร่างกฎหมายหรือข้อบัญญัติให้สภาท้องถิ่นพิจารณา (Initiative) เสนอแนะข้อเท็จจริงหรือข้อคิดเห็นต่าง ๆ (Public Hearing) การมีส่วนร่วมของประชาชนเหล่านี้แต่ละประเทศจัดให้ไม่เหมือนกัน สำหรับประเทศไทย ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองทางอ้อมในการปกครองท้องถิ่น รัฐยังไม่เปิดโอกาสให้เข้าร่วมทางการเมืองโดยตรง

3. มีอำนาจอิสระบางประการในการบริหารกิจกรรม ภายในวงกรอบกิจกรรมและในขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องได้รับมอบอำนาจดำเนินการเป็นอิสระได้พอสมควร โดยไม่จำเป็นต้องรับฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลางหรือหน่วยงานราชการจากส่วนกลางแต่อย่างใด

4. มีอำนาจในการจัดหา ใช้จ่ายอย่างเป็นอิสระ เมื่อเป็นอิสระในการดำเนินการแล้ว หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีอิสระในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงาน คือมีแหล่งรายได้ของตนเอง เช่น ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล สามารถจัดเก็บภาษีบางประเภทได้ รวมทั้งหารายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากจัดหารายได้เองแล้ว ยังต้องมีงบประมาณของตนเอง สามารถกำหนดรายจ่ายและตัดสินใจใช้จ่ายเงินภายในขอบเขตทรัพยากรที่มีอยู่ได้ คือ มีสิทธิที่จะใช้จ่ายรายได้ ที่ตนมีอย่างเสรีภายในขอบเขตอำนาจของตน

วัชร ไซยสาร (2544 : 152) กล่าวว่า การจำแนกลักษณะสำคัญของท้องถิ่นตามหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ควรจะต้องพิจารณาถึงกำลังเงิน กำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และหน้าที่ความรับผิดชอบควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง มีข้อพิจารณา ดังนี้

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น
2. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง
3. เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็ก และคนชรา เป็นต้น
4. เป็นงานที่เกี่ยวกับพาณิชย์ท้องถิ่น เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็น จัดให้มีโรงรับจำนำ การจัดตลาดและงานต่าง ๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าลักษณะสำคัญการปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจำแนกตามอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละประเภท แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ และแต่ละท้องถิ่น ขึ้นกับว่ารัฐบาลกลางกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่นเพียงใดเป็นสิ่งสำคัญ ถ้ารัฐบาลกลางยินยอมให้ท้องถิ่นมีอิสระมาก และยินยอมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการให้ท้องถิ่นมากเท่าใดก็สะท้อนลักษณะประชาธิปไตยในท้องถิ่นมากเท่านั้น

6. ขอบเขตของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ภายในวงกรอบของกิจกรรมบางประเภทที่รัฐกำหนดให้และภายในวงกรอบของเขตพื้นที่การปกครองท้องถิ่น นับเป็นเวทีการเมืองแบบประชาธิปไตยย่อส่วนที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับต่าง ๆ มีโอกาสร่วมดำเนินการเพื่อปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ของตนเอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2555 : ออนไลน์) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นเวทีประชาธิปไตยย่อส่วน เนื่องจากเมื่อเทียบกับการเมืองการปกครองระดับชาติ แล้วการปกครองท้องถิ่นมีขนาดขอบเขตความรับผิดชอบกิจกรรมและจำนวนประชาชนผู้เข้าร่วมจำกัดกว่าการเมืองการปกครองระดับชาติ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. มีขอบเขตพื้นที่จำกัด เขตการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นเขตพื้นที่ย่อยของการปกครองของรัฐ มีอาณาบริเวณแคบกว่ารัฐ มีจำนวนประชากรในพื้นที่จำกัด ในขณะที่เดียวกันมีความหลากหลายของประชากรน้อยกว่าประชากรของประเทศ กล่าวคือมีความสอดคล้องในแง่วัฒนธรรม ลักษณะประชากรและความต้องการสูงกว่าประชากรในระดับชาติ
2. มีขอบเขตกิจกรรมจำกัด กิจกรรมของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นกิจกรรมที่รัฐมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นความต้องการใกล้ตัวเฉพาะถิ่น

และเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน เกี่ยวกับสาธารณูปการ ที่จำเป็นโดยทั่วไป เช่น การศึกษา การอนามัย การอุปโภคบริโภค การคมนาคม การบันเทิง เมื่อมีขอบเขตกิจกรรมจำกัด ขอบเขตการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ ความรับผิดชอบของ องค์การปกครองท้องถิ่นย่อมจำกัดตามไปด้วย

3. มีรูปแบบการดำเนินการง่ายกว่าการดำเนินการระดับชาติ คือ กิจกรรมของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนที่ยุ่งยาก ซับซ้อนเหมือนกับกระบวนการระดับชาติ ตัวอย่างเช่น ก่อนที่จะผ่านพระราชบัญญัติเป็นกฎหมายของประเทศได้ต้องผ่านกระบวนการหลายวาระหลายขั้นตอน แต่การผ่านข้อบัญญัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทำได้ง่ายกว่า รวดเร็วกว่า

4. ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบการเมืองการปกครองเหมือนรูปแบบที่เป็นอยู่ระดับชาติ รูปแบบประชาธิปไตยที่อาศัยหลักการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจนั้น มักแบ่งอำนาจ อธิปไตยออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ โดยมีหน่วยงาน รับผิดชอบในการใช้อำนาจอธิปไตยดังกล่าว (เช่น รัฐสภา รัฐบาล และฝ่ายตุลาการ) แต่ในการปกครองท้องถิ่นนั้น รูปแบบทั้งสภาท้องถิ่นและฝ่ายบริหารก็ได้ และโดยทั่วไปมักไม่มีฝ่ายตุลาการรวมอยู่ด้วย

สถาบันพระปกเกล้า (2551 : 239) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ในปัจจุบันการปกครองท้องถิ่นได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น มาตรา 281-290 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองท้องถิ่นและให้ตรงกับเจตนารมณ์แห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

1. รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่ราชการส่วนท้องถิ่นและต้องเป็นไปตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ มีอิสระในการกำหนดนโยบายในการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ การกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น เพื่อการคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศโดยส่วนรวม เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นแก่ท้องถิ่น ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ มีสาระที่สำคัญคือ กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสัดส่วนภาษีอากร การจัดให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่ตามข้อกำหนด

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

3. สมาชิกสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

4. มีการควบคุมโดยองค์การปกครองส่วนกลาง ปัจจุบันประเทศไทย รัฐบาล มีนโยบายที่จะกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจังและดำเนินการปรับปรุงรูปแบบ การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีเพียง 4 รูปแบบ คือ การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัดเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และรูปแบบการปกครองแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา)

โกวิท พวงงาม (2550 : 416) กล่าวถึงขอบเขตการบริหารงานท้องถิ่นว่าเป็น กระบวนการที่ต้องผ่านการตัดสินใจเพื่อวางยุทธศาสตร์ โดยผ่านการใช้ความรู้ความสามารถ ของผู้บริหารท้องถิ่นและผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้อื่น และองค์กร หรือหน่วยงาน ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าหมายจนเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ รูปแบบลักษณะสำคัญของการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นนิติบุคคลเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย โดยเป็นการจัดตั้งตามกฎหมายมีขอบเขตอำนาจที่ชัดเจนตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้น ๆ ที่สำคัญสามารถก่อกำหนดทางกฎหมาย เช่น ทำสัญญา การก่อหนี้ ฯลฯ

2. ประชากรมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง คือ ประชาชนสามารถเข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ได้ทั้งโดยตรงและทางอ้อม เช่น การไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้ง หรือการลงสมัครรับเลือกตั้ง การติดตามตรวจสอบ และแสดงความคิดเห็น ท้องถิ่นใดที่ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็งจะทำให้การบริหารท้องถิ่นนั้นเป็นไปเพื่อ ประโยชน์ของส่วนรวมมาก และมีความโปร่งใสในการทำงาน ตลอดจนได้รับการสนับสนุน จากประชาชนในการบริหารงาน

3. มีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ หมายถึง องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นจะต้องได้รับมอบหมายภารกิจบางส่วนจากรัฐบาลกลาง โดยจะต้องมีการแบ่งหน้าที่ ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นให้ชัดเจน

4. มีความเป็นอิสระในการบริหารอย่างเพียงพอ หมายถึง ท้องถิ่นจำเป็น จะต้องได้รับมอบหมายความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ ให้สามารถดำเนินงาน ในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดควมมีอิสระในการบริหารงานจึงมีความสำคัญ รัฐบาลกลางควรมี

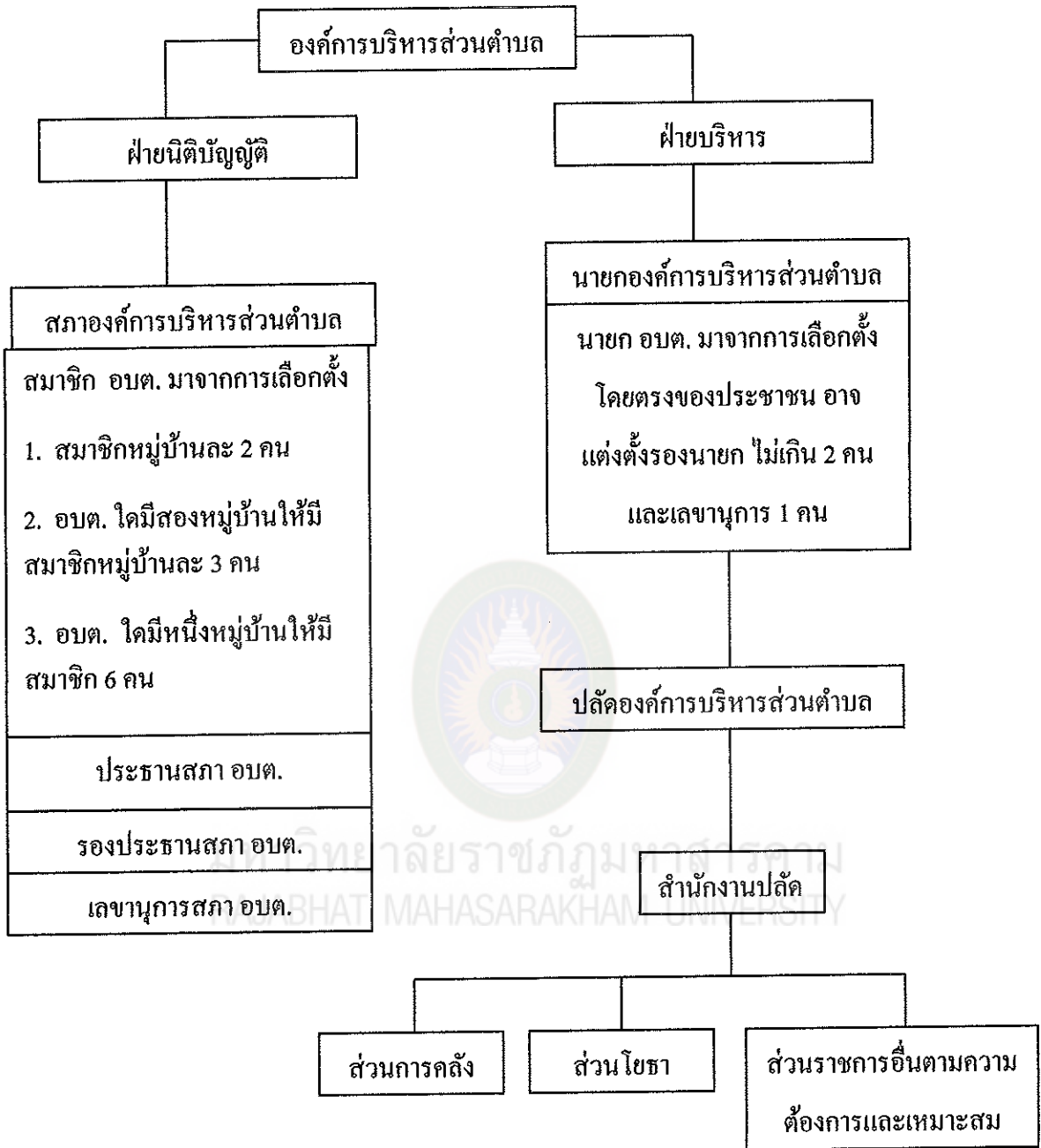
หน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม และกำกับดูแลหน่วยการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น มากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด

5. มีอำนาจในการจัดหา และใช้จ่ายงบประมาณอย่างอิสระตามสมควรในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเกิดผลดี ท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดหารายได้ อย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน คือ มีแหล่งรายได้ที่สามารถจัดเก็บเองได้ และรายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลกลาง และมีอิสระตามสมควร ในการใช้จ่ายเงินรายได้ของท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าขอบเขตการปกครองท้องถิ่นขึ้นอยู่กับรูปแบบของการปกครองแต่ละท้องถิ่น โดยพิจารณาอำนาจหน้าที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตการดำเนินงานที่สามารถกระทำได้ โดยมีอำนาจอิสระในการบริหารจัดการตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐบาลกลาง

7. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มาตรา 44 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 45 กำหนดให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสองคน เลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น มาตรา 48 กำหนดให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภา และรองประธานสภาคนหนึ่งซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 58 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง โดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และมาตรา 60 กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยกำหนดเป็นโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารงานของ อบต. ตาม พ.ร.บ. สภาตำบล และอบต. พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546
ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2555 : ออนไลน์)

8. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542

8.1 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดไว้ ดังนี้

มาตรา 66 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

มาตรา 67 องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัด ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

มาตรา 68 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา พักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
9. ควบคุมประโยชน์จากทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

8.2 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจ และหน้าที่ในการจัดระบบบริหารสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุขูปการ
6. การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. ส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ประชาชน

16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
20. จัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัยโรงพยาบาล และสาธารณสุขสถานอื่น ๆ
24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
31. กิจการอื่น ๆ ใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

9. การแบ่งส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

การแบ่งส่วนราชการตามโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล แต่แต่ละฝ่ายจะมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้ (โกวิท พวงงาม. 2546 : 170-176)

9.1 ฝ่ายบริหาร ประกอบไปด้วย นายกององค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตพื้นที่ และนายกององค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ไม่เกินสองคน และแต่งตั้งเลขานุการได้หนึ่งคน โดยกำหนดให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลควบคุม และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล และตามมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของนายกององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

9.1.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

9.1.2 สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

9.1.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

9.1.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

9.1.5 รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล

9.1.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

9.2 ฝ่ายสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีสองหมู่บ้าน ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 3 คน หากมีเพียงหมู่บ้านเดียวให้เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังต่อไปนี้

9.2.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

9.2.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

9.2.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ

9.3 พนักงานที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

9.3.1 พนักงานส่วนตำบล เป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการ โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวด

เงินเดือนขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

9.3.2 พนักงานจ้าง เป็นลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเป็นบุคคลซึ่งได้รับการจ้างตามสัญญาจ้างและได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อปฏิบัติงานให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

9.3.3 ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่องค์การบริหารส่วนตำบลร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม ทั้งนี้เป็นไปตาม มาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

10. การบริหารงานบุคคลในองค์การบริหารส่วนตำบล

ตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กำหนดให้การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในเขตจังหวัดหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล (ก.อบต. จังหวัด) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลกำหนด ตามขั้นตอนของกระบวนการบริหารงานบุคคล ดังต่อไปนี้ (กรมการปกครอง. 2546 : 14-21)

- 10.1 การวางแผนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล
- 10.2 การสรรหาบุคคล
- 10.3 การกำหนดอัตราเงินเดือนและค่าจ้าง
- 10.4 การประเมินผลการปฏิบัติงานและการปูนบำเหน็จ
- 10.5 การปกครองบังคับบัญชา
- 10.6 การพัฒนาบุคคล
- 10.7 การจัดประโยชน์เกื้อกูลอื่น ๆ
- 10.8 การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

1. ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติหรือความเชื่อหรือความนิยมที่ได้แสดงออกมาโดยการพูด หรือ การเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์และพฤติกรรมของแต่ละบุคคลก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออกมาซึ่งแต่ละคนอาจจะมีคนเห็นเหมือนกันหรือต่างกัน ได้ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นทั้งจากนักวิชาการไทย ต่างประเทศ ได้ให้แนวความคิดไว้ดังนี้

ปัทมาภรณ์ สังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 246) บัญญัติคำว่าความคิดเห็น ซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษหมายถึง ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญา ความคิดประกอบถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม ทัศนะหรือ ประมวล การเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งคำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็น ผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอปรึกษาคำว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับ คำว่าเจตคติซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่าแนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มาและกลายเป็นแบบอย่าง ในการแสดงปฏิกิริยาสันับสนุนหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคน

จิรายุ ทรัพย์สิน (2545 : 16) สรุปความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่แสดงออกมา เพื่อให้ผู้อื่นได้สามารถที่จะเรียนรู้ตลอดจน สามารถที่จะประเมินค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การลงความเห็น อาจเป็นไปในลักษณะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยก็ได้ อันเนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อม การติดต่อกับภายนอกการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ และการพบปะสังสรรค์ประจำวัน

กฤษณ์ มหาวิรุฬห์ (2544 : 38) ได้กล่าวถึงความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอนหรือความจริง แต่ขึ้นกับจิตใจ บุคคลจะแสดงออกได้ง่ายโดยการแสดงเหตุผล สนับสนุน หรือปกป้องความคิดนั้นความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมาย ข้อเท็จจริง ซึ่งขึ้นกับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล เช่น ด้านความรู้ ประสบการณ์ใน การทำงาน สภาพแวดล้อม และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ การแสดงความคิดเห็นนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

เรื่องเวทย์ แสงรัตนา (2543 : 48) ได้สรุปความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า
 ความคิดเห็น หมายถึง เป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยการพูด
 หรือการเขียนโดยอาศัยพื้นฐานด้านความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ความคิดเห็น
 อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นได้

สิริรัตน์ ถาวรสุวรรณ (2543 : 13) แปลจาก Nunnally ความว่าทั้งความคิดเห็น
 และทัศนคติเป็นเรื่องการแสดงผลของแต่ละบุคคล ต่อประชาชาติทั่วไปต่อขนบธรรมเนียม
 ประเพณี การแสดงออกทางความคิดเห็นในรูปเกี่ยวกับตัวเขา นอกจากนี้ยังอธิบายอีกว่า “คำว่า
 ความคิดเห็น นั้นจะใช้ในเรื่องเกี่ยวกับการลงความเห็น (Judgement) และความรู้ (Knowledge)
 ในขณะที่ทัศนคตินั้นใช้กันมากในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึก (Feeling) ความชอบพอ
 (Preference) ในท้ายที่สุดเขาได้สรุปว่า เรามักใช้คำว่า ความคิดเห็นมากกว่าทัศนคติ”

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2541 : 94) ได้ให้ความหมายว่าความคิดเห็น คือ
 การประเมินหรือการตัดสินใจเกี่ยวกับความชอบ หรือไม่ชอบในวัตถุคนหรือเหตุการณ์ซึ่งสะท้อน
 ให้เห็นถึงความรู้สึกของคน ๆ หนึ่งเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง

ไอแซค (Isaak. 1981 : 203 ; อ้างใน เพทาย ศิริมุสิกะ. 2547 : 8) ให้ความหมาย
 ความคิดเห็นว่า เป็นการแสดงออกทางคำพูดหรือ คำตอบที่บุคคล ได้แสดงออกต่อสถานการณ์
 ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะจากคำถามที่ได้รับทั่ว ๆ ไป โดยปกติแล้วความคิดเห็นต่างจาก
 เจตคติ คือความคิดเห็นจะเกี่ยวกับเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะขณะที่เจตคติจะเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป
 มีความหมายที่กว้างกว่า

กู๊ด (Good. 1973 : 339 ; อ้างใน เพทาย ศิริมุสิกะ. 2547 : 8) ให้คำจำกัด
 ความของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อความคิดเห็นว่า ความคิดเห็น
 หมายถึง ความเชื่อ ความคิดเห็นหรือลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ซึ่ง ไม่อาจบอกได้ว่า
 เป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึก
 เกิดจากการเรียนรู้ ตลอดจนความสามารถในการประเมินสถานการณ์ อาจจะเป็น ไปในทางเห็น
 ด้วยหรือไม่เห็นด้วย อาจเกิดจากการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ความรู้ความสามารถ
 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะได้ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของประชาชนความคิดเห็น
 ของประชาชนต่อการพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัด
 ขอนแก่นเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานการพัฒนาตำบลต่อไป

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ความคิดเห็นแต่ละเรื่องแม้จะเป็นเรื่องเดียวกันก็ไม่จำเป็นต้องมีความคิดเห็นเหมือนกันขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของบุคคลนั้น ๆ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

กิตติ สุทธิสัมพันธ์ (2545 : 12-13) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไป คือ

1. ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่

1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของอวัยวะต่าง ๆ คุณภาพสมอง

1.2 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและศึกษา ทำให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากก็มักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

1.3 ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติ ของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ อาจได้จากการเรียนรู้กลุ่มบุคคลในสังคม หรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

1.4 ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล

2.2 กลุ่มและสังคม ที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใด ก็จะต้องยอมรับและปฏิบัติตามเกณฑ์ของกลุ่ม หรือสังคมนั้น ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

2.3 ข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่บุคคลได้รับแตกต่างกัน ก็จะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

ปริดา จิตทรงสวัสดิ์ (2543 : 13) ได้สรุปเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่จำเป็นต้องคล้ายกันหรือเหมือนกันเสมอไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานแต่ละบุคคลที่ได้รับอิทธิพลต่อการแสดงออกในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นไว้พอสรุปได้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and Physiological Factors) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล และจะมีผลต่อการศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็นบุคคลนั้น ๆ ได้ ส่วนปัจจัยด้านสรีระ เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด จะมีผลต่อความคิดเห็นและทัศนคติของบุคคล

2. ประสบการณ์ของบุคคลโดยตรง (Direct Personal Experience) หรือบุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือได้พบเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ โดยตนเองทำให้เกิดทัศนคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยบุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการเลี้ยงดูอบรมของพ่อแม่และครอบครัว

4. ทัศนคติและความคิดเห็นต่อกลุ่ม (Group Determines of Attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือทัศนคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคม และอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นความคิดเห็นและทัศนคติต่าง ๆ ได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่ม

5. สื่อมวลชน (Mass Communication) คือ สิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

ประภา เพ็ญสุวรรณ (2540 : 50) กล่าวว่าอายุมีผลต่อเจตคติของบุคคลส่วนใหญ่ มักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ยากซึ่งทำให้มีผลต่อเจตคติของตนเองนอกจากอายุแล้ว ยังมีตัวแปรอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ปฏิภานของบุคคลต่อสิ่งเร้าข่าวสาร เป็นต้น บุคคลที่แตกต่างกันจะมีปฏิภานไม่เหมือนกันผลที่จะมีต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติความคดีย่อมแตกต่างกันไปด้วย

จำเรียง ภาวิจิตร (2536 : 248-249) กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความคิดเห็นขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคมในหลายประการ ดังนี้

1. ภูมิหลังทางสังคม หมายถึงกลุ่มคนที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ไปด้วย เช่น ความคิดเห็นระหว่างผู้เยาว์กับผู้สูงอายุ ชาวเมืองกับชาวชนบท

2. กลุ่มอ้างอิง หมายถึง การที่คนเราจะคบหาสมาคมกับใครหรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้แก่ผู้ใด หรือการกระทำที่คำนึงถึงอะไรบางอย่างร่วมกันหรืออ้างอิงกับได้

เช่น ประกอบอาชีพเดียวกัน การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสมาคมเดียวกัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อความคิดเห็น ของบุคคลเหล่านั้นด้วย

3. กลุ่มกระตือรือร้น หรือกลุ่มเฉื่อยชา หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความกระตือรือร้น เป็นพิเศษอันจะก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ขึ้นมาได้ ย่อมส่งผลต่อการจูงใจให้บุคคลที่เป็นสมาชิกเหล่านั้นมีความคิดเห็นที่คล้อยตามได้ไม่ว่าจะให้คล้อยตามในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม ในทางตรงกันข้ามกลุ่มเฉื่อยชา ก็จะไม่มีอิทธิพลต่อสมาชิกมากนัก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยตรง เช่น เพศ อายุ และปัจจัยสภาพแวดล้อม คือปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยอ้อม เช่น สื่อมวลชน กลุ่มที่เกี่ยวข้อง ครอบครัว ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น มีลักษณะคล้ายคลึง และไปในทำนองเดียวกันปัจจัยเหล่านี้ทำให้ความคิดเห็นของบุคคลแตกต่างกันออกไป เพราะแต่ละบุคคล ย่อมจะได้รับมาลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยด้านคุณสมบัติประจำตัว หรือปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ และสั่งสมจนกลายเป็นลักษณะของแต่ละบุคคล ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ในประเด็นของปัจจัยทางคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะทำการวิจัยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปในแต่ละด้านเพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประชาชนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเป็นไปอย่างไรต่อการพัฒนาตำบล

3. ประเภทของความคิดเห็น

ความคิดเห็นนอกจากการแสดงออกซึ่งความรู้สึกเกิดจากการเรียนรู้ ความสามารถในการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วได้มีนักวิชาการแยกประเภทของความคิดเห็นไว้ ดังนี้

ออสแคม (Oskamp, 1977 : 110 ; อ้างใน เพทาย ศิริมุสิกะ, 2547 : 10-11)

ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น ดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and Physiological Factors)

เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะได้พูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้ ปัจจัยด้าน ร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการใช้

ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและเจตคติของบุคคล เช่น คนที่มีความติดอนุรักษนิยม มักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น

2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct Personal Experience) คือบุคคล ได้รับความรู้สึก และความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็น ต่อสิ่งต่าง ๆ โดยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่แม่ได้ป้อนน้ำนมให้ทาน เขาจะมีความรู้สึกชอบ เนื่องมาจากน้ำนมหวาน เย็น หอม ชื่นใจ ทำให้เขามีความรู้สึกต่อน้ำนมที่ได้ทานเป็นครั้งแรกเป็นประสบการณ์ โดยตรงที่เขาได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็น เด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัวทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็ก ๆ จะได้รับการอบรม สั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัว และจากประสบการณ์ที่ตนเอง ได้รับมา

4. เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group Determinants of Attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคล จะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นความคิดเห็นและเจตคติต่าง ๆ จะได้รับการ ถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่าง ๆ ทำให้เกิด ความคล้อยตามเป็นไปตามกลุ่มได้

5. สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็นมีความรู้สึก ต่าง ๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

เรมเมอร์ (Remmer. 1954 : 6-7 ; อ้างใน เพทาย ศิริมุสิกะ. 2547 : 10-11) กล่าวว่าความคิดเห็นมี 2 ประการด้วยกัน คือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด (Extreme Opinion) เป็นความคิดเห็น ที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Contents) การมีความเห็น ต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี

ชอบ ยอมรับเห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นการแสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าความคิดเห็นของแต่ละคนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแม้เป็นเรื่องเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไปและอาจแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐาน ของแต่ละบุคคลที่ได้รับมาจนมีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น

4. การวัดความคิดเห็น

การที่จะทราบความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นจะต้องมีเครื่องมือวัดที่เชื่อถือ ซึ่งมาตรวัดเจตคติ หรือความคิดเห็นที่นิยมที่ใช้อย่างแพร่หลายมี 4 วิธี ดังนี้ (วัลลภ รัฐรัตนานนท์. 2545 : 102 -117)

4.1 วิธีแบบเกวัดความต่างทางศัพท์ (S-D Scale= Semantic differentia scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็น โดยอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี-เลว ชยัน-จี๋เกียจ เป็นต้น

4.2 วิธีลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมกันมากที่สุด เพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่ายประหยัดเวลาผู้ตอบสามารถตอบทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนน 5 4 3 2 1 หรือ +1 +10 หรือ -1 -2 ตามลำดับ

4.3 วิธีกัทแมนสเกล (Guttman scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาตรทัศนคติ หรือทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกันและสามารถจัดอันดับของทัศนคติสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกัน ได้อย่างต่ำสุดถึงสูงสุดและแสดงถึงการสะสมของข้อความคิดเห็น

4.4 วิธีเทอร์สโตนสเกล (Thurstone scale) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาตรแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดหรือทัศนคติไปในทางเดียวและเสมือนว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างเท่ากัน

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531 : 3) ได้กล่าวถึงมาตรวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่ใช้กันอยู่แพร่หลายมี 4 วิธี คือ

1. วิธีของเทอร์สโตน (Thuston's Method) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาตรแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็นหรือทัศนคติไปในทางเดียวกันและเสมือนว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างเท่ากัน (Equal-Appearing Intervals)

2. วิธีของกัตต์แมน (Guttman's Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกันและสามารถจัดอันดับของทัศนคติสูง-ต่ำแบบเปรียบเทียบกันและกันได้จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้และแสดงถึงการสะสมของข้อความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกแบบเอสดีสเกล (The Semantic Differential Scale : S-D Scale) เป็นวิธีการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar Adjective) เช่น ดี-เลว, ชยัน-จี๋เกียจ เป็นต้น

4. วิธีของไลเคิร์ต (Likert's Method) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ และความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลายเพราะว่าเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่ายประหยัดเวลาผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบโดยจัดอันดับความชอบหรือไม่ชอบซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 4 หรือ 5 คำตอบและให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปว่าภาพรวมเรื่องของความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่มีข้อจำกัดว่าถูกต้องหรือไม่ อาจจะมีการแสดงเหตุผลประกอบความคิดเห็นนั้น เพื่อประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การลงความเห็นอาจจะเป็นไปในลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ อันเนื่องมาจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อม การติดต่อกับภายนอก การวิจัยครั้งนี้ได้แนวคิดในเรื่องของการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อประเมินในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา จำนวน 5 ด้าน คือด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคม ด้านการพัฒนาการเมือง และการบริหาร ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรตาม ด้านการพัฒนาตำบลเพื่อนำความคิดเห็นที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานการพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับภารกิจและนโยบายของรัฐเพื่อให้หน่วยงานภายนอกและประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

1. ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนาเป็นคำที่ใช้กันกว้างขวางและโดยทั่วไป ทำให้ความหมายแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ผู้ใช้จะให้ความหมายการพัฒนาเน้นไปในเรื่องใดบ้างจากความหมายต่าง ๆ มีนักวิชาการได้ ให้ความหมายของการพัฒนา ดังเช่น

สนชยา พลศรี (2545 : 5) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อม ด้านการวางแผน โครงการและดำเนินงาน โดยมนุษย์ เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2546 : 18) ได้ให้ความหมายการพัฒนา (Development) หมายถึง การมีคุณภาพชีวิต ได้หลายแบบ เช่น ทางการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ อนามัย หรือทางจิตใจ มีสิ่งเหล่านี้สูงขึ้นหรือมากขึ้นก็ถือว่ามีการพัฒนาสูงขึ้นหรือสามารถสรุปความหมายของการพัฒนาได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงตามแผนการเปลี่ยนแปลง ที่มี การกำหนดทิศทาง (Planned or Directed Change) คือ การพัฒนามิได้เป็นเรื่องธรรมชาติ หากเป็นความพยายามของมนุษย์ พยายามที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนา และถูกพัฒนา

ประการที่สอง เป้าหมายสุดขีดของการพัฒนาอยู่ที่คน คนเป็นทั้งผู้ถูกพัฒนาและผู้รับผลของการพัฒนา มองคนเป็นกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ดังนั้นการพัฒนาคงจึงรวมถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม

ประการสุดท้าย เป้าหมายของการพัฒนาคน กลุ่มคนหรือสังคม คือ ความอยู่ดีกินดีด้านต่าง ๆ หรือสภาพสังคมที่ดี ซึ่งรวมถึงสภาพทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองด้วย

อมร รักษาสัตย์ (2541 : 924) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนาสามารถแยกพิจารณาออกได้สองความหมายคือ อย่างแคบกับอย่างกว้าง ดังนี้

ความหมายอย่างแคบ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบกระทำการเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงตามความหมายนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงคุณภาพ

ความหมายอย่างกว้าง หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นความหมายที่รวมเอาการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงในด้านปริมาณ และการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน

จากนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง การที่คนในชุมชน และสังคม โดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง และร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชนสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนาเป็นเสมือนกลวิธีที่ทำให้เกิดผลที่ต้องการ กล่าวคือ คุณภาพชีวิต ชุมชนและสังคมดีขึ้น

2. ทฤษฎีสถิตยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย

ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถที่ยังไม่พัฒนา หรือยังไม่พัฒนาเต็มที่ศักยภาพ เป็นพลังภายใน พลังที่ซ่อนไว้หรือพลังแฝงที่ยังไม่ได้แสดงออกมาให้ปรากฏ หรือออกมาบ้าง แต่ยังไม่หมด มีนักวิชาการได้กล่าวถึงทฤษฎีสถิตยภาพและการแพร่กระจายไว้ดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2546 : 17-18) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสถิตยภาพการพัฒนา และการแพร่กระจาย (Development Potential Diffusion Theory) ประกอบด้วยปัจจัย 6 ประการ คือ

1. ทรัพยากรธรรมชาติทำให้เกิดการพัฒนา (Natural resource) เมื่อมี ทรัพยากร เช่น น้ำมัน ทองคำ หรือเพชร แล้วสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดเป็นทรัพย์สินเงินทอง สามารถนำไปใช้จ่ายยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นได้ ยังมีทรัพยากรธรรมชาติมีค่าจำนวนมาก ก็ยิ่งทำให้ระดับการพัฒนาสูงมากขึ้นไปอีก
2. ทรัพยากรมนุษย์ ทำให้เกิดการพัฒนา (Human resource) โดยเฉพาะ มนุษย์ในวัยแรงงานก่อให้เกิดปัจจัยผล คือการพัฒนาซึ่งมีคนในวัยแรงงานมากเท่าใดก็ยิ่ง ทำให้ระดับการพัฒนา สูงมากขึ้น ไป
3. องค์กรทางสังคม ทำให้เกิดการพัฒนา (Social organization) หมายถึง องค์กรสังคมประเภทสหกร โดยที่องค์กรสังคมเหล่านี้จะช่วยทำให้เกิดพลังในการทำงานได้ ใหญ่ขึ้นและมากขึ้น เพราะเป็นการรวมกำลังแรงงานกับงานใหญ่ ๆ ที่ทำคนเดียวไม่ได้ องค์กร ก็สามารทำได้มากและทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะได้ร่วมกันคิด ช่วยกันพิจารณา จึงมีความรอบคอบไม่บกพร่องหรือบกพร่องน้อย จึงเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาได้อีกทางหนึ่ง
4. ภาวะผู้นำ ทำให้เกิดการพัฒนา (Leadership) จำนวนผู้นำประเภทต่าง ๆ ยิ่งมีมากเท่าใดก็ยิ่งทำให้การพัฒนา มีระดับสูงมากขึ้นเพียงนั้น ทั้งนี้ก็เพราะผู้นำมักจะเป็นคน ที่มีคุณภาพการทำงานของผู้นาจึงพลอยมีคุณภาพหรือประสิทธิภาพไปด้วย หรือไม่เช่นนั้น ผู้นำจะสามารถรวมคนได้เป็นจำนวนมากกลายเป็นกลุ่มคนจำนวนมาก จึงทำงานใหญ่ หรือ งานปริมาณมากได้นอกจากนั้น ด้วยบารมีของผู้นำทำให้คนที่มารวมกันทำงาน ทำงานอย่าง ท่วมเทเพื่อผู้นำจึงทำให้เกิดผลดีแก่การพัฒนา
5. การติดต่อ ทำให้เกิดการพัฒนา (Contact) หมายถึง การติดต่อระหว่าง ชุมชน ระหว่างเมืองหรือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะชุมชนเมือง ประเทศที่ด้อยพัฒนาจะได้ ประโยชน์จากชุมชนเมือง ประเทศที่พัฒนาแล้วหรือเจริญกว่า ทั้งนี้เพราะการติดต่อเช่นนั้น ทำให้เกิดการถ่ายทอด เรียนรู้รับเอาความรู้ความชำนาญ สินค้า เทคโนโลยีจากสังคมเจริญมาใช้

หรือมาผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ สินค้าขึ้นมาในสังคมด้อยพัฒนา ทำให้สังคมด้อยพัฒนา มีความเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย

6. การฝึกอบรม ทำให้เกิดการพัฒนา (Training) หากมองการฝึกอบรมว่าเป็นการศึกษาที่ย่อมจะเป็นความสำคัญได้ชัดเจนในการทำให้เกิดการพัฒนา เพราะทำให้ความรู้ ความชำนาญด้านต่าง ๆ ของคนสูงขึ้นการพัฒนาก็ย่อมจะสูงตามไปด้วย การศึกษาย่อมจะทำให้รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ทรัพยากรมนุษย์ที่ดีการศึกษาที่ย่อมเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ องค์การสังคมที่มีคุณภาพไปด้วย ผู้นำที่มีการศึกษาย่อมมีคุณภาพยิ่งขึ้น การติดต่อที่เฉลียวฉลาดอันเกิดจากการศึกษาย่อมก่อผลประโยชน์ด้านการศึกษา พัฒนาการฝึกอบรมจึงช่วยให้เกิดการพัฒนาคืบ

จากแนวคิดการพัฒนาท้องถิ่นให้มีระบบและมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องเกิดจากความพยายาม และความจริงใจของรัฐบาลที่จะร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นบนเป้าหมายวิธีการที่สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีระบบที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ โดยรวมและปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศได้นั้น รัฐบาลจำต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ คือ

ข้อ 1 การจัดระบบการปกครองและระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ที่แน่นอนสร้างระบบและระเบียบตลอดจนขั้นตอนของการพัฒนาบทบาทของการบริหารส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

ข้อ 2 สร้างภาวะผู้นำในท้องถิ่นโดยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรม ตลอดจนการให้ความรอบรู้ทางด้านการบริหารการพัฒนา

ข้อ 3 สร้างโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของหน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างตรงเป้าหมายและต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นได้เข้าใจถึงบทบาท ความสำคัญของตนต่อการพัฒนาท้องถิ่น

ข้อ 4 สร้างโครงสร้างระบบภาษีอากร และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมเพียงพอที่ท้องถิ่นจะปฏิบัติเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนได้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ

1. ความหมายของการวางแผน

การวางแผนเป็นกิจกรรมที่สำคัญในทุกองค์การ แต่ละองค์การกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อการปฏิบัติงานในอนาคตการวางแผนจึงเป็นศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับจากวงการบริหาร

อย่างกว้างขวางความหมายของการวางแผน ได้มีนักวิชาการด้านการบริหารหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2546 : 7) ได้ให้ความหมายว่าการวางแผน หมายถึง กระบวนการพิจารณาล่วงหน้าในอนาคตว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ให้ใครทำ ทำไมจึงทำ ทำที่ไหน และทำเมื่อใด เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยอาศัยการดำเนินงานที่เป็นระบบมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 : 3-4) ได้ให้ความหมายว่า การวางแผน คือการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ หรือวิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้ คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้าง ที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะทำกันอย่างไร (How) ความมุ่งหมายขององค์การหรือแผนงานคืออะไร (2) อะไรคือวิธีการที่ดีที่สุดจะทำให้บรรลุผลสำเร็จของความมุ่งหมายนั้น ยิ่งกว่านั้นยังเน้นอีกต่อไปว่าการวางแผนเป็นเรื่องที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ต้องปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ และสามารถทำนาย การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 23) กล่าวถึง การวางแผนเป็นการเลือกจุดมุ่งหมาย (Objectives) นโยบาย (Policies) โครงการ (Programs) และวิธีปฏิบัติงาน (Procedures) เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

วิโรจน์ สารรัตนะ (2539 : 35-36) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการกระทำไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บุคคลในองค์การปฏิบัติตามให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

อุทัย บุญประเสริฐ (2538 : 19) ได้ให้ความหมายว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมที่คาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลจากการค้นหาและกำหนดวิธีทำงานในอนาคต เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์การมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าจะมีการทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อใด ให้ใครทำ ทำอย่างไร และให้รายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็นช่วยให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวางแผนเป็นการตัดสินใจแบ่งสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในปัจจุบันเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าในอนาคต

2. ประเภทของแผน

การวางแผนนอกจากเป็นการตัดสินใจแบ่งสรรทรัพยากรต่าง ๆ แล้วนักวิชาการแยกประเภทของแผนไว้ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2538 : 25-28) ได้แบ่งประเภทของแผนออกเป็นดังนี้

1. แผนซึ่งแบ่งด้วยระยะเวลา ตามปกติมีประเภทสำคัญ ๆ อยู่ 3 ประเภทด้วยกัน คือ แผนระยะสั้น (Short-rang Plan) แผนระยะปานกลาง (Medium-rang Plan) และแผนระยะยาว (Long-rang Plan)

2. แผนแบ่งโดยขอบเขตพื้นที่ ซึ่งครอบคลุมในการปฏิบัติการของแผนนั้นมีได้ตั้งแต่แผนที่โลกไปจนถึงแผนที่ท้องถิ่นเฉพาะ เช่น แผนโลก (Global Plan) แผนภูมิภาค (Region Plan) แผนประเทศ (National Plan) แผนภาค (Regional Plan) แผนจังหวัด (Province Plan) แผนอำเภอ (District Plan) แผนตำบล (Tumbon Plan) แผนหมู่บ้าน (Village Plan) แผนเขตซึ่งกำหนดพื้นที่ขึ้นเป็นการเฉพาะ (Zone Plan หรือ Area Plan) เช่น แผนเขตบริการ เป็นต้น

3. แผนมหภาค-จุลภาค ซึ่งแผนมหภาค (Macro Plan) ได้แก่ แผนชาติและแผนสาขาต่าง ๆ (National and Sectoral Plan) เช่น แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ แผนเกษตร แผนอุตสาหกรรม แผนการศึกษา แผนความมั่นคง เป็นต้น เป็นแผนระดับโดยส่วนร่วมขนาดใหญ่ที่ครอบคลุมระบบนั้น ๆ ทั้งระบบ โดยเฉพาะนิยมใช้กับแผนระดับชาติ ส่วนแผนจุลภาค (Micro Plan) ได้แก่ แผนเฉพาะเรื่อง เฉพาะส่วน เฉพาะสถาบันหรือเฉพาะส่วนย่อย ๆ ของระบบใหญ่ เช่น แผนภาคและแผนท้องถิ่น เป็นต้น แต่ในบางที่มีการแยกแผนภูมิภาคออกไปต่างหาก แล้วกำหนดให้แผนเฉพาะที่ เฉพาะท้องถิ่น เฉพาะหน่วยหรือสถาบันเป็นแผนระดับจุลภาค

4. แผนตามระดับขององค์การ แผนซึ่งแบ่งแบบนี้จะถือว่าแผนรวมขององค์การ เป็นแผนใหญ่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าองค์การนั้นคืออะไร แบ่งเป็นขั้นเป็นระดับอย่างไร ถ้าองค์การเป็นระดับชาติแผนก็จะแบ่งเป็นแผนระดับชาติ ระดับกระทรวง ทบวง ระดับกรม สำนักงาน ระดับกอง ระดับฝ่าย/สายระดับหน่วยงาน/ศูนย์หรืองาน

5. แผนตามสาขางานในองค์การ โดยถือว่าการแบ่งสาขางานภายในองค์การนั้นเป็นหลักสำคัญในการจัดทำแผน เช่น แผนตามหลังงานการศึกษาจะแบ่งสาขางานเป็น แผนด้านวิชาการ แผนด้านกิจการนักเรียน แผนด้านบุคลากร แผนด้านอาคารสถานที่ แผน

ด้านบริหารงานทั่วไป ชุรการ การเงินและพัสดุ แผนด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และแผนด้านโครงการพิเศษ

6. แผนตามลักษณะตัวแผน แบ่งโดยคำนึงถึงลักษณะที่เป็นตัวเนื้อหาของแผน ว่าปรากฏในลักษณะ ซึ่งอาจจะแบ่งได้เป็น แผนลับ (Secret Plan) แผนที่เป็นข้อตกลง หรือคำสั่ง (Agreement หรือ Ordered Plan) และแผนที่เป็นเอกสาร (Document Plan)

7. แผนโดยเทคนิควิธีการวางแผน แผนลักษณะนี้ประกอบด้วย แผนเดี่ยว เฉพาะเรื่อง (Single Plan หรือ Project by Project Plan) แผนผสมผสาน (Integrated Plan) และแผนสมบูรณ์แบบ (Comprehensive Plan)

8. แผนตามโครงสร้างของระบบแผน จะประกอบด้วย แผน (Plan) แผนงาน (Program) โครงการ (Project) งาน (Task) และกิจกรรม (Activity)

พะยอม วงศ์สารศรี (2538 : 52-57) ได้จำแนกประเภทของแผนออกตามลักษณะ แนวคิดพื้นฐานได้ 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. จำแนกตามระดับการจัดการ

1.1 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) เป็นหน้าที่ของฝ่ายจัดการระดับบน หรือฝ่ายบริหารระดับสูง (Top Management) เป็นการวางแผนในลักษณะภาพรวมทั้งหมด (Overall Planning)

1.2 การวางแผนบริหาร (Administrative Plan) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบฝ่ายจัดการระดับกลาง การวางแผนเพื่อกำหนดกรอบทิศทางสำหรับแผนปฏิบัติการ

1.3 การวางแผนปฏิบัติการ (Operational Planning) เป็นแผนที่ผู้จัดการระดับต้นนำแผนบริหารไปดำเนินการในภาคปฏิบัติ

2. จำแนกตามหน้าที่ทางธุรกิจ แบ่งออกเป็นการวางแผนด้านการตลาด (Marketing Planning) การวางแผนด้านการผลิต (Production Planning) การวางแผนด้านการเงิน (Financial Planning) การวางแผนด้านบุคลากร (Personnel Planning) การวางแผนด้านอื่น ๆ ตามที่มีความสำคัญ (Any other Major Planning)

3. จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ

3.1 การวางแผนใช้ประจำ (Standing Planning) เป็นแผนที่มีลักษณะเป็นแผนถาวร บ่งบอกถึงแนวคิดหลักหรือแนวทางปฏิบัติในการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ในองค์กร หรือเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ แผนชนิดนี้จะรวมถึงนโยบาย วิธีปฏิบัติงาน กฎ วิธีการ และมาตรฐานมีประโยชน์ต่อการตรวจสอบการทำงาน จุดอ่อนคือเมื่อสถานการณ์

เปลี่ยนแปลงไปแผนนี้จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น

3.2 การวางแผนใช้เฉพาะครั้ง (Ad hoc or Single Planning) เป็นการวางแผนเพื่อปรับและเสริมการวางแผนใช้ประจำ เนื่องจากแผนที่ใช้ไม่อาจตอบสนองความเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ แผนประเภทนี้ใช้ครั้งเดียวแล้วจะไม่นำมาใช้อีกแผนประเภทนี้ ได้แก่ แผนงานโครงการ งบประมาณ และตารางการทำงาน

4. จำแนกตามระยะเวลา

4.1 การวางแผนระยะยาว (Long-range Planning) เป็นการวางแผนที่กำหนดระยะเวลา ในการดำเนินการตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป แต่จากการศึกษาของ The American management Association พบว่า แผนระยะยาวควรมีระยะเวลา 5 ปี เหมาะที่สุดที่จะจะสามารถคาดการณ์อนาคตได้อย่างมีเหตุผล

4.2 การวางแผนระยะปานกลาง (Medium – rang Planning) เป็นการวางแผนที่มีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 3-5 ปี

4.3 การวางแผนระยะสั้น (Short-rang Planning) มีระยะเวลาดำหนดระหว่าง 1-3 ปี การกำหนดกิจกรรมช่วงสั้น ๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในแผนระยะยาวประสบผลสำเร็จ

4.4 จำแนกตามลักษณะคุณค่าการใช้งาน เช่น วางแผนอาคารสถานที่ การวางแผนด้านทำเลที่ตั้ง การเตรียมสร้างอาคารให้เหมาะสมกับประเภทของธุรกิจ และการจัดหาเครื่องมือต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ

4.5 จำแนกตามขอบข่ายลักษณะของแผน แบ่งออกได้ดังนี้ คือ วัตถุประสงค์ (Objectives) นโยบาย (Policies) วิธีปฏิบัติงาน (Procedures) วิธีการ (Method) มาตรฐาน (Standard) งบประมาณ (Budget) และแผนงาน (Program)

กล่าวสรุปได้ว่าการวางแผนสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท หลายลักษณะตามแนวคิดพื้นฐานการแบ่ง คือ แบ่งตามระยะเวลา แบ่งตามขอบเขตพื้นที่ แบ่งตามระดับขององค์กร แบ่งตามสายงานในองค์กร แบ่งตามลักษณะของตัวแผน แบ่งตามเทคนิควิธีการวางแผน แบ่งตามโครงสร้างของระบบแผนงาน แบ่งตามระดับการจัดการ แบ่งตามลักษณะการปฏิบัติ แบ่งตามหน้าที่ทางธุรกิจ แบ่งตามลักษณะคุณค่าการใช้งาน แบ่งตามขอบข่ายลักษณะของแผน การวางแผนจริงในภาคปฏิบัตินั้น แผนไม่มีลักษณะเพียงอย่างเดียว การผสมผสานกันหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับว่าหน่วยงาน หรือองค์กรเลือกใช้แบบใดผสมผสานกันมากน้อย แค่ไหนเพียงใด เพื่อความเหมาะสมกับการดำเนินงานในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ

4. คุณประโยชน์และข้อจำกัดของการวางแผน

นอกจากการวางแผนจะมีความสำคัญระดับสังคมและประเทศชาติแล้ว ยังมี ความสำคัญและความจำเป็นระดับองค์กร โดยเฉพาะสำหรับนักบริหารมาก ซึ่งถ้าจะพิจารณา ในแง่ประโยชน์ของการวางแผนก็พบว่าประโยชน์หลายประการมีนักวิชาการได้กล่าวถึง ประโยชน์และข้อจำกัด ของการวางแผนดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2547 : 79) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณประโยชน์และข้อจำกัด ของการวางแผน ดังนี้

1. การวางแผนสามารถบอกให้ทราบถึงศักยภาพของปัญหา และ โอกาสที่ ปัญหาเหล่านั้นจะเกิด
2. การวางแผนสามารถปรับปรุงแก้ไขกระบวนการตัดสินใจภายในองค์กร หรือหน่วยงานให้ดีขึ้น
3. การวางแผนสามารถชี้เฉพาะให้เห็นถึงทิศทาง ค่านิยม วัตถุประสงค์ใน อนาคตของหน่วยงาน
4. การวางแผนสามารถช่วยให้แต่ละบุคคลหรือแต่ละหน่วยงานปรับตัวเข้ากับ กับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
5. การวางแผนสามารถช่วยผู้บริหารความมั่นใจในอันที่จะนำความอยู่รอด ปลอดภัยมาสู่องค์กรและหน่วยงาน

5. ข้อจำกัดของการวางแผน

การวางแผนอาจไม่มีประสิทธิภาพ ถ้าการวางแผนยังคงเขียนไว้บนแผ่นกระดาษ และไม่เคยนำออกไปปฏิบัติเลย การวางแผนที่ดีนั้นต้องนำไปใช้สิ่งใดหรือจุดใดเป็นอุปสรรค ก็จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องนอกจากยังสามารถกล่าวได้ อีกว่าการวางแผนสามารถที่จะทดแทนกระบวนการบริหารอื่นที่ได้ดำเนินงาน ไปอย่างขาด ประสิทธิภาพได้ แต่การวางแผนสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องของกระบวนการบริหารงาน นั้นได้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 10-11) กล่าวว่าประโยชน์ของการวางแผนมีหลาย ประการดังนี้

1. ป้องกันมิให้เกิดปัญหา ความผิดพลาดหรือลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้เพราะการวางแผนจะกำหนดแนวทางในการปฏิบัติและมาตรฐานในการควบคุมอย่างรัดกุม
2. ทำให้มีกรอบหรือทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรที่ไหน เมื่อไรอย่างไรใครทำ ทำให้นักบริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ก่อให้เกิดการประหยัดทรัพยากรการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุ การจัดการเวลาแทนที่จะเสียเวลาในการดำเนินการที่ไร้ทิศทางเพราะได้มีการพิจารณาเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดก่อนนำไปปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนในอนาคตลงได้มาก
4. ช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้อง เพราะการวางแผนจะเป็นแนวทางปฏิบัติที่ค่อนข้างชัดเจนอยู่แล้ว เปรียบเสมือน “เรือที่มีหางเสือ”
5. ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นระบบ ก่อให้เกิดความสะดวก และง่ายต่อการบริหารงานป้องกันการทำงานซ้ำซ้อนกัน การแย่งงานกันทำ และลดความขัดแย้งจากการที่แต่ละฝ่ายทำงานไม่ประสานกัน ตลอดจนสามารถจัดสิ่งๆ ไร่ประสิทธิภาพออกจากองค์การได้
6. ผู้บังคับบัญชา หรือนักบริหารสามารถควบคุมการปฏิบัติงานต่างๆ ได้โดยง่ายเพราะมีแผนวางไว้ล่วงหน้าแล้วและยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีความรับผิดชอบ และมีขวัญกำลังใจในการทำงานด้วย โดยเฉพาะนักบริหารที่มีวิสัยทัศน์จะใช้การวางแผนเพิ่มพูนสมรรถนะขององค์การให้ก้าวหน้าได้ตลอดเวลา
7. ผู้บังคับบัญชา หรือนักบริหารสามารถทราบปัญหา หรืออุปสรรคจากการปฏิบัติงานตามแผนได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ทันที่วงที่ก่อนที่จะสายเกินแก้

สรุปว่าการวางแผนต้องมีองค์ประกอบและแนวทางเพราะถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปผู้บริหารก็ไม่สามารถนำพาองค์กรประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

6. ความจำเป็นของการวางแผน

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการบริหารหรือการจัดการ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดที่ทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ซึ่งหลักการบริหารที่สำคัญอันดับแรกที่เป็นหน้าที่ ของนักบริหาร โดยเฉพาะนักบริหารระดับสูงก็คือ “การวางแผน” การวางแผน

จึงมีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการบริหารงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและภาคธุรกิจ เอกชนมีนักวิชาการได้กล่าวถึงสาเหตุที่มีความจำเป็นของการวางแผนดังนี้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 35) อธิบายว่าสาเหตุที่มีความจำเป็นของที่ต้องการของการวางแผนมาจากสาเหตุ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ปัญหา (Problem) เนื่องจากเกิดปัญหาบางประการในการดำเนินงาน การวางแผน กลายเป็นเครื่องมือของการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นอย่างมาก เพราะการวางแผน จะเอื้ออำนวยให้มีการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและตรงจุดมากที่สุดแต่อย่างไรก็ดี ปัญหาทุกปัญหานั้นจะต้องใช้การวางแผนเนื่องจากปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็อาจจะได้รับการแก้ไข ไปทันทีที่ปัญหาที่ใหญ่ ๆ และมีความสำคัญๆเป็นส่วนใหญ่เท่านั้น ซึ่งต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบส่วนปัญหาอื่น ๆ ก็อาจนำเอาหลักของการวางแผนมาใช้แต่เพียงบางอย่างเท่านั้น ก็เพียงพอกับความต้องการ

2. ความต้องการ (Need) ความต้องการอาจจะเป็นสิ่งที่กำหนดได้ยาก เพราะ ความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด แต่การวางแผนก็เป็นวิธีที่ดีที่สุด ที่จะทำให้ความต้องการ ได้รับการตอบสนองในเวลาทีรวดเร็วและประหยัด ความต้องการอาจจะไม่ใช่ความจำเป็นก็ได้ เช่น ความโก้เก๋ ซึ่งแตกต่างจากความต้องการที่จำเป็น เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และ ยารักษาโรค ฉะนั้นความต้องการจึงได้รับการพิจารณาเสียก่อนว่าเป็นความต้องการที่จำเป็น แค่นั้นและควรจะจัดลำดับก่อนหลังอย่างไร

3. นโยบายหรือคำสั่ง (Policy or Directives) ผู้วางแผนอาจจะได้รับคำสั่ง หรือวางแผนตามนโยบายซึ่งมาจากเบื้องบน โดยผู้ที่วางแผนอาจจะไม่มีโอกาสได้วิเคราะห์ เหตุการณ์พิจารณาถึงปัญหาหรือความจำเป็นแต่อย่างใด หรือในบางกรณีแผนที่ได้รับคำสั่ง ให้วางนั้น อาจจะไม่มียุทธศาสตร์หรือผลเสียมากมายแต่ก็ไม่สามารถหักท้วง หรือเสนอ ความคิดเห็นของตนเองให้เบื้องบนพิจารณาได้จนเป็นที่กล่าวขวัญทั่ว ๆ ไปว่า นโยบายอยู่เหนือเหตุผล แต่การกล่าวเช่นนี้อาจจะขาดเหตุผลก็ได้ เพราะผู้ที่อยู่เบื้องบนอาจจะมีข้อมูล หรือเหตุผลซึ่งผู้อยู่ได้บังคับบัญชาอาจไม่รู้หรือไม่เข้าใจ เช่น นโยบายในการเก็บภาษีผลิตภัณฑ์ นั้น ๆ มีราคาแพงขึ้นอาจจะทำให้ประชาชนบางส่วนไม่เข้าใจ แต่นโยบายนี้ก็มีจุดประสงค์ แอบแฝงที่จะป้องกันและสนับสนุนให้อุตสาหกรรมภายในประเทศได้โอกาสพัฒนาอย่างเต็มที่ และทดเทียมกับอุตสาหกรรมในต่างประเทศ หรือเพื่อจะพัฒนาทรัพยากรภายในประเทศก็ได้ ฉะนั้นผู้วางแผนผู้บริหารชั้นสูงควรจะ ได้มีโอกาสทำความเข้าใจนโยบายหรือคำสั่งนั้น ๆ ก่อนที่จะดำเนินการวางแผนต่อไป

สรุปว่าการวางแผนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารงานทั้งภาครัฐ และ เอกชนรัฐวิสาหกิจและธุรกิจเอกชน เพราะว่าถ้าขาดการวางแผนแล้วการดำเนินงานก็ไม่อาจ ประสบความสำเร็จ ได้ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการวางแผนมีประโยชน์ต่อทุกองค์กร

7. กระบวนการวางแผน

การบริหารงานในองค์กร มักมีคำถามอยู่บ่อย ๆ ว่าการวางแผนจะกระทำเมื่อใด หรืองานใดที่จำเป็นต้องมีการวางแผนซึ่งกระบวนการวางแผนมีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงขั้นตอน ของกระบวนการวางแผนเอาไว้ ดังนี้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 160) ได้อธิบายขั้นตอนของการวางแผนเอาไว้ 12 ขั้นตอน ดังนี้

1. เลือกวัตถุประสงค์ (Choose objectives) เนื่องจากวัตถุประสงค์เป็น เป้าหมาย หรือจุดสุดท้ายของการวางแผน ถ้าไม่มีเป้าหมายปลายทางที่แน่นอนชัดเจน การที่ จะติดต่อไปถึงการกระทำและวิธีการที่จะกระทำก็อาจจะสร้างความยุ่งยากให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อย เมื่อกล่าวถึงวัตถุประสงค์ นักวิชาการด้านนี้จะต้องยกตัวอย่างเหมือนกันตลอดมา คือ ถ้าท่านไม่รู้ว่าจะไปไหนท่านก็ไม่อาจเลือกวิธีการละทิศทางของการเดินทางได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม
2. บอกกล่าววัตถุประสงค์ให้ผู้อื่นทราบ (Communicate Objective) คนทำงาน ร่วมกันจะต้องทราบวัตถุประสงค์ขององค์กร ตั้งแต่วัตถุประสงค์ระดับสูงขององค์กรลงไป ตามลำดับจนถึงวัตถุประสงค์ของแต่ละตำแหน่งของแต่ละคน ผู้ร่วมงานแต่ละคนควรจะรู้ วัตถุประสงค์ทุกระดับของทุกคนดังกล่าว การที่ให้ทุกคนมีความเข้าใจและรู้ถึงวัตถุประสงค์ ขององค์กร อาจจะอาศัยหลักของการบริหารงาน โดยวัตถุประสงค์มาช่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นของการประเมินผู้นำจะต้องอาศัยผลงานที่สำคัญ ผู้นำจะต้องรู้วัตถุประสงค์ และ ผู้นำควรมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นต้น
3. การกำหนดข้อสันนิษฐาน หมายถึง การประเมินอนาคต หรือการพยากรณ์ (Forecasting) ซึ่งมีหลักและวิธีการหลาย ๆ ประการ เช่น เทคนิคเดลฟี (Delphi Technique) และค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Moving Average) เป็นต้น
4. สืบทรัพยากร (Survey Resources) เป็นการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่า การทำงานให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์นั้นมีความเป็นไปได้ กล่าวคือ มีคน เงิน สิ่งอำนวยความสะดวก เวลาและปัจจัยอื่นๆที่จำเป็นในการทำงานตามแผนให้ไปสู่เป้าหมายได้ป้องกันการ สร้างวิมานในอากาศ โดยที่มิมีการวางแผนไว้อย่างดีแต่ไม่มีปัจจัยที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จ

5. กำหนดนโยบาย (Establish policies) เพื่อเป็นแนวทางกว้าง ๆ สำหรับคนในองค์กรได้ยึด เป็นหลักในการทำงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกทางเลือกให้เหมาะสมยิ่งขึ้น หรือเพื่อกำจัดทางเลือกที่ไม่เหมาะสมออกไป

6. ระบุทางเลือก (Identify alternatives) เพื่อที่จะตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้ตัดสินใจจะต้องรู้ทางเลือกทั้งหมดที่มีอยู่ซึ่งเป็นทางเลือกที่ไม่เหมาะสมออกไป

7. เปรียบเทียบทางเลือก (Compare alternatives) เมื่อมีทางเลือกแล้วขั้นนี้จึงเป็นการประเมินทางเลือกทั้งหลายที่มีอยู่เพื่อความเป็นไปได้หรือเพื่อดูว่าจะทำได้หรือไม่ (Feasibility)

8. เลือกแนวทางของการกระทำ (Choose Course of Action) เมื่อประเมินทางเลือก และเปรียบเทียบทางเลือกแล้วจะต้องตัดสินใจเลือกเอาทางที่เหมาะสมที่สุด ไม่ควรลังเลให้เสียเวลาถ้าไม่จำเป็น

9. สร้างแนวทางปฏิบัติและกฎเกณฑ์ (Create Procedures and Rules) แนวปฏิบัติ คือแนวทางอย่างละเอียดของการกระทำโดยมีนโยบายเป็นกรอบ และจะบอกถึงขั้นตอนเป็นลำดับที่ละขั้น ๆ ไป จนจบกระบวนการ ส่วนกฎเกณฑ์นั้น ไม่มีขั้นตอนก่อนหลังที่บอกได้โดยเวลาเหมือนแนวทางปฏิบัติแต่จะเป็นข้อกำหนดเดี่ยวโดด ๆ ไม่มีความต่อเนื่อง เช่น กฎอันหนึ่งของการเล่นฟุตบอลคือ ห้ามใช้มือ เป็นต้น แนวทางและกฎเกณฑ์มีลักษณะเหมือนนโยบายย่อย เพื่อให้คนทำงานถือปฏิบัติในการสร้างสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญทางด้าน Time and Motion และพวกวิศวกรที่เกี่ยวข้องเพื่อประหยัดพลังงานความพยายามรวมทั้งงบประมาณ หรือค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานและอาจรวมไปถึงการประหยัดเวลาด้วย

10. การกำหนดงบประมาณ (Establish Budgets) งบประมาณเป็นตัวกำหนดการปฏิบัติงานที่สำคัญทรัพยากรทุกอย่างสามารถระบุในลักษณะของงบประมาณได้ และถือว่าเป็นแผนทางการเงินด้วย

11. กำหนดตารางเวลา (Establish Time Tables) ตารางเวลาทำงาน โดยมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของแต่ละกิจกรรมรวมกันเป็นจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของแผน โดยอาศัยเทคนิคทางด้านแผนภูมิ Cpm และ Pert เป็นต้น

12. ตัดสินใจในเรื่องมาตรฐาน (Decide on Standard) มาตรฐานมีไว้เพื่อวัดการปฏิบัติงานตามแผน เมื่อมีแผนแล้วต่อมาก็คือ การควบคุมให้ทำตามแผนและมีการประเมินซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายของการวางแผน

สรุปว่ากระบวนการในการวางแผนเป็นสิ่งที่กำหนดให้แผนนั้นมีทิศทาง และควบคุมไม่ให้ทรัพยากรสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์และสำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนดได้

8. องค์ประกอบของการวางแผน

องค์ประกอบของการวางแผนที่สำคัญ คือการกำหนดจุดหมายปลายทาง (Ends) ที่ต้องการบรรลุซึ่งมีหลายระดับ การกำหนดวิธีการและกระบวนการ (Means and Process) เป็นองค์ประกอบที่เกิดจากการนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์ กำหนดเป็นทางเลือก (Alternative) ทรัพยากร (Resources) และค่าใช้จ่าย (Cost) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งการวางแผน และการนำแผนไปปฏิบัติ การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation) เป็นองค์ประกอบที่แสดง ถึงกรรมวิธีในการตัดสินใจเลือกแผนงาน และโครงการไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามจุดหมาย (Ends) ที่กำหนดการประเมินผลแผน (Evaluation) เป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงการตรวจสอบ การควบคุม และการวัดผลการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าหรือข้อบกพร่อง หรือข้อจำกัดของแผนนั้น ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงแผนให้สามารถนำไปปฏิบัติได้บรรลุตาม เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบของการวางแผนมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 37-40) ได้กล่าวว่า ในการวางแผนใดผู้วางแผนจะต้อง พิจารณาถึงองค์ประกอบต่อไปนี้ด้วย

1. นโยบาย (Policy) ต้องนำไปคิดและวางแผนให้สอดคล้องกับทิศทาง ของนโยบายของหน่วยเหนือ และหน่วยงาน
2. ยุทธศาสตร์ (Strategies) ต้องนำเอาวัตถุประสงค์ของหน่วยงานไปกำหนด ยุทธศาสตร์ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดแผนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ต่อไป
3. กระบวนการ (Procedures) ต้องทราบแนวทางปฏิบัติในการวางแผนที่ กำหนดไว้เป็นขั้นตอนก่อนหลัง
4. กฎระเบียบ (Rules) ต้องวางแผนโดยคำนึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
5. งบประมาณ (Budgets) การวางแผนต้องมีข้อมูลในเรื่องนี้เพียงพอ ก่อนที่จะกำหนดและคาดการณ์
6. ต้องมีข้อมูลรายละเอียด (Data) เกี่ยวกับเรื่องที่จะวางแผน

กฤษ เพิ่มทันจิตต์ (2540 : 264-266) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการวางแผนไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นกระบวนการ (Process) การวางแผนเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เริ่มจากการจัดทำแผน การนำแผนไปปฏิบัติและการประเมินผลแผน
2. ต้องเป็นการจัดเตรียม (Preparing) การวางแผนเป็นกระบวนการเตรียมว่าจะทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำอย่างไร (How) และใครทำ (Who) ตลอดจนใช้ทรัพยากรอะไรบ้างไว้ล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติ
3. ต้องเป็นชุดของกิจกรรม (Set) การวางแผนเป็นชุดหนึ่งของการตัดสินใจ กระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง และบูรณาการแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติให้เป็นหนึ่งเดียว
4. ต้องเป็นการตัดสินใจเพื่อการกระทำ (Decision for Action) การวางแผนมุ่งไปสู่การตัดสินใจจะกระทำจริง จะทำอะไร จะทำที่ไหน จะทำเมื่อไรจะทำอย่างไร และใครทำเป็นสำคัญ
5. ต้องให้เกิดขึ้นในอนาคต (Future) ลักษณะสำคัญของการวางแผนมุ่งให้กิจกรรมนั้นเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นการวางแผนจึงต้องระบุนกรอบเวลาที่จะบรรลุในอนาคต
6. ต้องมีการกำหนดเป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (Goals and Objective) การวางแผนต้องมีการกำหนดเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของการกระทำ
7. ต้องใช้วิธีการที่ให้ผลงานสูงสุด (Optimal Means) จุดสำคัญของการวางแผนก็คือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับเป้าหมายเพื่อเลือกวิธีการกระทำที่ให้ผลตามเป้าหมายมากที่สุดด้วยวิธีการที่พึงพอใจที่สุด

ไมเนอร์ (Miner) (1978 : 212-213) อธิบายถึงรูปแบบแผนว่าควรประกอบด้วยข้อความสาระดังนี้

1. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์
2. กลยุทธ์ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น
3. ระบุจุดมุ่งประสงค์ที่เป็นทั้งปริมาณและคุณภาพ
4. ระบุเงื่อนไขภายในของแผนและสภาพแวดล้อมของแผนที่ต้องการเพื่อที่จะเอื้ออำนวยให้การทำงานเป็นไปได้และบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์
5. มีแผนงานที่ทำงานให้บังเกิดผลตามต้องการ

บริตัน (Breton) และ เฮ็นดิง (Henning) (1976 : 145-146) กล่าวถึงรูปแบบของแผนไว้ดังนี้

1. ชื่อของแผน
2. ชื่อบุคคลที่สั่งให้ทำการวางแผน
3. ชื่อบุคคลที่อนุมัติแผน
4. ชื่อบุคคลที่ทำการวางแผน
5. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์
6. ประเด็นปัญหาที่สำคัญ
7. กระบวนการขั้นตอนของการกระทำ
8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ
9. ทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้
10. หลักฐานสนับสนุนหรือเหตุผล
11. วัน เดือน ปี ของการเสนอ อนุมัติ และการปฏิบัติตามแผน และวันสิ้นสุด

ของส่วนต่าง ๆ ของแผน

สรุปองค์ประกอบที่แสดงถึงการตรวจสอบการควบคุมและการวัดผลการปฏิบัติตามแผนเพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้า หรือข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดของแผนนั้น ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงแผนให้สามารถนำไปปฏิบัติได้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

9. ความสำคัญของการวางแผน

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการบริหารหรือการจัดการเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่ทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ซึ่งหลักการบริหารที่สำคัญอันดับแรกที่เป็นหน้าที่ของนักบริหาร โดยเฉพาะนักบริหารระดับสูงก็คือ “การวางแผน” การวางแผน จึงมีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการบริหารงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและภาคธุรกิจเอกชน ดังนี้

การวางแผนเป็นเรื่องของการกำหนดความต้องการ วิธีการดำเนินการ คาดหมายผลการดำเนินการในอนาคต โดยใช้หลักวิชาการ เหตุผล มีข้อมูลตัวเลขประกอบ มีการเสนอปัญหาเพื่อขอจัดอุปสรรคที่จะมาถึงเป้าหมายข้างหน้าได้ ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้ว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด กับใครทำอย่างไรและทำเพื่ออะไร ได้อย่างชัดเจน ซึ่งนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและได้ผล ซึ่ง Koontz และ O'Donnell (1968 : 136) กล่าวไว้ว่า “ถ้าหากปราศจากการวางแผนแล้ว การตัดสินใจ การกระทำมักจะจะเป็นไปตามยถากรรม” จึงเห็นว่าการวางแผน

มีความสำคัญอย่างยิ่ง เปรียบเสมือนแผนที่เดินทางหรือพิมพ์เขียว (Blueprints) ในการทำงาน อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งการวางแผนจะต้อง มีการปรับปรุงให้ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในการบริหารงาน Johnson, Kast และ Rosenzweig (1967 : 25-26) กล่าวว่า “การวางแผนเปรียบเสมือนพาหนะ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบหากปราศจากการวางแผนระบบก็ไม่สามารถเปลี่ยน และปรับตัวให้เข้ากับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไปได้” การวางแผนจึงเป็นสิ่งที่ มีประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างยิ่ง เพราะการวางแผนจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตาม ที่ต้องการได้ อาจกล่าวได้ว่าการวางแผนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของวัตถุประสงค์ของ องค์กรในประการสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้การทำงานของบุคลากรประสานงานซึ่งกันและกัน โดยมีแผนเป็น กรอบในการดำเนินงาน (Frame of Reference)
 2. ช่วยให้เกิดการประหยัดในการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุ การจัดการแทนที่ จะต้องเสียเวลาดำเนินการไปโดยไม่มีทิศทางที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของ องค์กรซึ่งจะทำให้เสียหายต่อทรัพยากรในการบริหารดังกล่าว
 3. ช่วยให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปโดยรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพราะ มีแผนเป็นแนวปฏิบัติงานให้เป็นแนวทางอยู่แล้ว
 4. เป็นการแบ่งเบาภาระ หน้าที่การงานของหัวหน้างานได้เป็นอย่างดี เพราะ การมีแผน จะต้องมีการกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงาน (Job Description)
 5. ทำให้สามารถระดมสรรพกำลังของทรัพยากร (Mobilization of Resources) ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุ และการจัดการ
 6. หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชา สามารถทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติงานตามแผน (Plan Implementation) ได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถปรับปรุงแก้ไข ปัญหา และอุปสรรคได้ทันทั่วทั้งที่ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2547 : 228)
- สรุปว่าการวางแผนมีความสำคัญต่อการบริหารงาน การวางแผนเป็นสิ่งที่ มี ประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างยิ่ง เพราะการวางแผนจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตาม ที่ ต้องการได้ อาจกล่าวได้ว่าการวางแผนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของวัตถุประสงค์ของ องค์กร

10. ประโยชน์ของการวางแผน

นอกจากการวางแผนจะมีความสำคัญระดับสังคมและประเทศชาติแล้ว ยังมี ความสำคัญ และความจำเป็นระดับองค์กร โดยเฉพาะสำหรับนักบริหารมาก ซึ่งถ้าจะพิจารณา ในแง่ประโยชน์ของการวางแผน ก็พบว่าประโยชน์หลายประการ (อนันต์ เกตุวงศ์. 2541 : 10-11) ดังนี้

1. ป้องกันมิให้เกิดปัญหาและความผิดพลาดหรือลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ในอนาคตได้ เพราะการวางแผนจะกำหนดแนวทางในการปฏิบัติและมาตรฐานในการควบคุม อย่างรัดกุม
 2. ทำให้มีกรอบหรือทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนว่าจะต้องทำอะไร ที่ไหน เมื่อไรอย่างไร ใครทำให้ นักบริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 3. ก่อให้เกิดการประหยัดทรัพยากรในการบริหารเช่น คน เงิน วัสดุ การ จัดการเวลาแทนที่จะเสียเวลาในการดำเนินการที่ไร้ทิศทางเพราะ ได้มีการพิจารณาเลือกวิธีการ ปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุด ก่อนนำไปปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนใน อนาคตลงได้มาก
 4. ช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้อง เพราะการวางแผน จะเป็นแนวทางปฏิบัติที่ค่อนข้างชัดเจนอยู่แล้ว เปรียบเสมือน “เรือที่มีหางเสือ”
 5. ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นระบบ ก่อให้เกิดความสะดวก และง่ายต่อการ บริหารงานป้องกันการงานซ้ำซ้อนกัน การแย่งงานกันทำและลดความขัดแย้งจากการที่ แต่ละฝ่ายทำงานไม่ประสานกัน ตลอดจนสามารถขจัดสิ่งที่ไม่ดีประสิทธิภาพออกจากองค์กรได้
 6. ผู้บังคับบัญชาหรือนักบริหารสามารถควบคุมการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ โดยง่ายเพราะมีแผนวางไว้ล่วงหน้าแล้ว และยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีความรับผิดชอบ และมีขวัญกำลังใจในการทำงานด้วย โดยเฉพาะนักบริหารที่มีวิสัยทัศน์จะใช้การวางแผน เพิ่มพูนสมรรถนะขององค์กรให้ก้าวหน้าได้ตลอดเวลาในการจัดทำแผนพัฒนามีประโยชน์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ดีขึ้น
- สรุปว่าคุณประโยชน์ของการวางแผนทำให้องค์กรและผู้บริหารองค์กรประสบ ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

11. การนำแผนไปปฏิบัติ

การนำแผนไปปฏิบัติ เป็นเรื่องการศึกษาว่าด้วยองค์กรสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรด้านการบริหารทั้งหมด ปฏิบัติงานให้บรรลุตามแผนขององค์กรที่ระบุได้ การศึกษาถึงการนำแผนไปใช้จึงเป็นการแสวงหาวิธีการ แนวทางเพื่อปรับปรุงแผนและการปฏิบัติงานในโครงการให้ดีขึ้น การศึกษาเรื่องการนำแผนไปใช้ถือว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญในการนำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่ดีในอนาคตอีกด้วย

วเรศ จันทรสร (2548 : 58) ได้แยกแนวทางการนำแผนไปใช้ไว้ 6 แนวทาง ได้แก่

1. แนวทางที่เน้นการวางแผนและการควบคุมหรือที่เรียกว่าตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล
2. แนวทางที่เน้นสมรรถนะขององค์กร หรือที่เรียกว่าตัวแบบทางด้านการจัดการ
3. แนวทางที่เน้นการมีส่วนร่วม การสร้างความผูกพัน และการยอมรับ หรือที่เรียกว่า ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์กร
4. แนวทางที่เน้นการสร้างความสำเร็จที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นไปในระบบราชการหรือที่เรียกว่า ตัวแบบทางด้านการกระบวนการของระบบราชการ
5. แนวทางที่เน้นการเจรจาและการต่อรองหรือที่เรียกว่า ตัวแบบทางการเมือง
6. แนวทางที่เน้นการวิเคราะห์เชิงระบบหรือที่เรียกว่าตัวแบบทั่วไป

12. ความสำเร็จของการนำแผนไปปฏิบัติ

การปฏิบัติงานอย่างมีแผน คือการทำงานที่มีการคิดการตัดสินใจใช้วิจารณญาณล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติ โดยการเตรียมงานกำหนดวิธีการปฏิบัติงาน และการคาดคะเนปัญหาพร้อมแนวทางแก้ไขที่อาจเกิดขึ้นล่วงหน้า ผู้วางแผนอาจใช้หลักการง่าย ๆ (สุรัสวดี ราชกุลชัย. 2547 : 121-122) ดังนี้คือ

- P = Plan Before Work คือ การคิดก่อนทำ
- L = Lean how to be done คือ เรียนรู้วิธีการทำ
- A = Ask for full information คือ ถามหาข้อมูล
- N = Note for action plan คือ เขียนแผนปฏิบัติ
- N = Name qualified people คือ กำหนดบุคลากร

I = Improve to get things done คือ ปรับปรุงแนวทางให้ดีขึ้น

N = Need participation คือ ใช้ความร่วมมือทุกฝ่าย

G = Get things done through other people คือ สร้างให้เกิดความสามัคคี

หากผู้บริหารยึดหลักการวางแผนดังกล่าวข้างต้น โอกาสที่จะทำให้แผนบรรลุผลสำเร็จย่อมมีสูง แต่ความสำเร็จของการวางแผนยังขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญอื่นอีกคือ

1. มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เฉพาะเจาะจง และเป็นไปได้จริง

2. ได้รับการยอมรับ (Commitment) จากผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานทุกคนทุกระดับ

3. มีกระบวนการควบคุมและติดตามประเมินผลทุกระยะ (Control Evaluation)

4. มีการประสานงานของแผนทุกระดับและทุกคน (Coordination)

5. มีระบบข้อมูล (Information System) ที่ดีและข้อมูลตรงคุณค่า

วรงค์ จันทร์ศร (2548 : 102) ได้เสนองานของ แวน ฮอร์นและแวน มีเตอร์ที่ใช้ตัวแบบเชิงระบบในการศึกษาปัญหาในกระบวนการนำแผนไปปฏิบัติ โดยเชื่อว่า ความสำเร็จการนำแผนไปปฏิบัติ (ทั่วไปดูจากการบรรลุผลการปฏิบัติตามกำหนดการด้วยความเรียบร้อย และการก่อให้เกิดผลกระทบของแผนงานตามที่พึงปรารถนา) ว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ได้แก่ กระบวนการสื่อสารข้อความ สมรรถนะขององค์กรที่นำแผนไปปฏิบัติและความร่วมมือสนับสนุนของผู้ปฏิบัติ แก่กิจการนำแผนไปปฏิบัติเป็นกระบวนการที่แยกจากกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการนำแผนไปปฏิบัติประกอบด้วยส่วนที่เป็นเรื่องของแผนกับส่วนที่เป็นส่วนการทดลองในส่วนที่เป็นเรื่องของแผนประกอบด้วยการออกแบบกับการนำไปปฏิบัติภาคสนาม ในส่วนที่เป็นเรื่องของการนำไปทดลอง ประกอบด้วยการออกแบบและวิธีการทดลอง การประเมิน การออกแบบ และการนำไปปฏิบัติภาคสนามตลอดจนการประเมินนำไปปฏิบัติทั้งในระหว่างที่มีการนำไปปฏิบัติ และเมื่อสิ้นสุดการนำไปปฏิบัติ การวิเคราะห์การนำแผนไปปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงสมรรถนะของเจ้าหน้าที่องค์กร และการจัดการ รวมทั้งยุทธวิธีในการปฏิบัติด้วย หลังจากนั้นก็ทำการประเมินการออกแบบหรือแผน และวิธีการ โดยการประเมินกิจกรรมภาคสนามว่าจะนำไปสู่ประสิทธิผลในการปฏิบัติหรือไม่สอดคล้องกับแผนที่ระบุไว้เพียงใด สามารถปฏิบัติท่ามกลางสิ่งแวดล้อมของระบบราชการและการเมืองได้ ระบุได้และเน้นว่าการวิเคราะห์ การนำแผนไปปฏิบัติควรพิจารณาถึง 1. สมรรถนะทางเทคนิคใน

การนำไปปฏิบัติ 2. ความเป็นไปได้ทางการเมือง และ 3. ยุทธวิธีทางเทคนิคและทางการเมือง ในการนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นว่า การวิเคราะห์การนำแผนไปปฏิบัติแตกต่างไปจากการวิเคราะห์แผน เพราะการวิเคราะห์แผนมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ทางบวกและการยอมรับผู้ตัดสินใจในระดับสูง ส่วนการวิเคราะห์การนำไปปฏิบัติมุ่งที่การนำไปใช้ในที่ที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ และการยอมรับจากผู้ที่นำไปปฏิบัติ

สรุปว่าความสำเร็จของการนำแผนไปปฏิบัติว่า ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ คือ มีสมรรถนะ การมีเป้าหมายในแผนที่ชัดเจนและการริเริ่มที่ดี ปัจจัยสำคัญที่มีต่อความสำเร็จของการนำแผนไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญที่มีต่อความสำเร็จของการนำแผนไปปฏิบัติว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. จุดกำเนิดแผน
2. ความสลับซับซ้อน
3. การสนับสนุนแผน
4. การซับซ้อนทางการบริหาร
5. สิ่งจูงใจของผู้ปฏิบัติตามแผนและการจัดสรรทรัพยากร

แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

1. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าการจัดทำแผนเป็นกระบวนการของการวางแผน ผู้วิจัยจึงรวบรวมความหมายของการวางแผน และความหมายของการจัดทำแผน จากนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

การวางแผนเป็นกระบวนการขั้นแรกของการบริหารทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การวางแผนมีคุณค่าอย่างมากต่อองค์กรหรือหน่วยงาน และมีความสำคัญยิ่งต่อความมุ่งหมายของแต่ละบุคคลในการปฏิบัติงาน (สุวิทย์ อุดมพานิชย์, 2548 : 9)

แผน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ประกอบด้วยเป้าหมาย และวิธีการ เพื่อจะไปถึงเป้าหมายนั้น (วิทยา คำนอธำรงกุล, 2546 : 128) ซึ่งเป็นวิธีการกำหนดเอาไว้ล่วงหน้าเพื่อที่จะดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นกระบวนการของการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไรลงไปบ้างทำอะไร ทำอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

โดยแผนนั้น ๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ คือ ต้องเกี่ยวข้องกับอนาคต (Involve the future) ต้องมีผลต่อองค์กรหรือสังคม (Personal or organizational causation) (พงศ์สิทธิ์ ศรีสมทรัพย์ และชลิตา สรมณี. 2544 : 217)

2. เครื่องมือในการบริหารที่ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ

แผนเป็นเครื่องมืออันดับแรกในการบริหารที่จะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีหลักในการวางแผนงาน ดังนี้ (ชงชัย สันติวงษ์. 2540 : 50)

1. การวางแผนงานมีหลักการพื้นฐานคือ การคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต วัตถุประสงค์ของงานที่จะปฏิบัติ นโยบายขององค์กร หรือของหน่วยงานแผนงานว่าจะทำอะไร เมื่อไรละอย่างไร
2. การวางแผนเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงาน เพราะถือว่าการวางแผนงานไว้เป็นการกำหนดการดำเนินงานไว้ล่วงหน้าจะทำให้การบริหารบรรลุ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดได้
3. การวางแผนเป็นหน้าที่ประการแรกของผู้บริหารและจำเป็นต้องทำก่อน การปฏิบัติงานนั้นๆ
4. วัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดของการวางแผนงาน เพราะความสำเร็จของงาน คือ งานนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นก่อนที่จะวางแผนงาน ในเรื่องใด ๆ ต้องศึกษาทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ในเรื่องนั้น ๆ อย่างแจ่มชัดเสียก่อน เพื่อจะได้กำหนดการปฏิบัติงานให้ตรงตามวัตถุประสงค์โดยไม่ผิดพลาดและแผนงานที่กำหนด วัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนจะช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จได้ง่าย
5. การวางแผน จะต้องคำนึงถึงสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องรวมถึง สภาพภูมิศาสตร์ สภาพสังคม พฤติกรรมของบุคคลตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ
6. การวางแผน จะต้องคำนึงถึงปัจจัยหรือทรัพยากรในการบริหาร เช่น คน วัสดุ สถานที่ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยจะต้องวางแผนให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และได้ผลเต็มที่
7. การวางแผนที่จำเป็นในการปฏิบัติงานต้องมีข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ไว้ให้พร้อมที่จะดำเนินงานด้วย
8. การวางแผน เนื่องจากเป็นการกำหนดการปฏิบัติงานในอนาคตแล้วเราต้อง คำนึงถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยเพื่อกำหนดแผนและหาวิธีการ ปฏิบัติไว้หลาย ๆ ทางเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น

9. การวางแผนจำเป็นต้องมีในทุกระดับขององค์กร

10. แผนงานควรมีลักษณะยืดหยุ่นสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงเข้ากับ

สถานการณ์ อยู่เสมอ

11. เมื่อมีการวางแผนแล้วจะต้องมีการพิจารณาการดำเนินการตามแผนวาง
ระบบการควบคุมการปฏิบัติงานด้วยเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้

12. แผนที่วางไว้จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอ

สรุปว่าการวางแผนเป็นเครื่องมือที่ทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จตาม
วัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และช่วยให้ประหยัดทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

3. ลักษณะของแผนที่ดีมีประสิทธิภาพ

ลักษณะแผนที่ดีมีประสิทธิภาพควรมีลักษณะดังนี้ (ชงชัย สันติวงษ์, 2540 : 52)

1. มีความเฉพาะเจาะจงความหมายว่าแผนที่นั้นสามารถนำไปใช้ได้โดยตรง
สำหรับโครงการนั้น ๆ เช่น ระบุว่าควรใช้วิธีการอย่างไรจึงจะได้ผลดีที่สุด แผนที่
ซึ่งเฉพาะมากกว่ามีลักษณะกว้างหรือกล่าวทั่วๆ ไป การชี้เฉพาะจะก่อให้เกิดความชัดเจนซึ่งทำให้
การดำเนินการตามแผนเป็นไปอย่างถูกต้อง

2. ทำให้เกิดการประสานงาน ลักษณะของแผนที่ที่จะต้องกำหนดให้มีหน้าที่
ต่าง ๆ และฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีการประสานงานในการปฏิบัติงาน

3. สามารถนำไปใช้งานได้จริงเป็นแผนที่เหมาะสมไม่เกินความเป็นจริง
ในการปฏิบัติ

4. ทำให้เกิดการควบคุมที่ดีขึ้น แผนที่ที่ดีต้องเป็นแนวทาง และเป็นมาตรฐาน
เพื่อที่จะสามารถใช้ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5. มีความยืดหยุ่น เพราะในบางครั้งองค์ประกอบบางประการของแผน
อาจต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เนื่องจากสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์บางอย่างมีการ
เปลี่ยนแปลงแผนจึงต้องมีลักษณะยืดหยุ่นได้เพื่อความเหมาะสม

6. ต้องได้รับการยอมรับ จากฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพราะการยอมรับจากฝ่าย
ที่เกี่ยวข้องจะนำมาซึ่งความตั้งใจ และความร่วมมือเป็นอย่างดีในการนำแผนไปปฏิบัติ

7. ลักษณะของแผนที่ที่จะต้องมีการวางเวลาเพื่อช่วยจัดเวลาที่สูญเปล่า
ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติตามแผนรวดเร็วทันเวลาทำให้การบริหารเวลามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปว่าลักษณะของแผนที่ดีมีประสิทธิภาพคือต้องมีความยืดหยุ่น ความชัดเจน
การยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีระยะเวลาที่แน่นอนมีการควบคุมและประสานงานที่ดี

4. ความสำคัญของแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

ชัยบุษ รัตนปทุมวรรณ (2544 : 55-61) ได้สรุปความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นว่ามีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก สามารถสรุปประเด็นหลัก ๆ สำคัญ ดังนี้

1. การจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องดำเนินการจัดทำให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ประกอบแนวทางของพระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ประกอบกับพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2. วัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายเพื่อให้ท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาของท้องถิ่นแต่ละแห่ง เพื่อเป็นการบริหารจัดการในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

3. เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถกำหนดสภาพปัญหาความต้องการพัฒนา หรือเป้าหมายในการพัฒนาของท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และเพื่อสนองตอบต่อความต้องการให้กับประชาชนในท้องถิ่นตนเอง

4. เพื่อให้ท้องถิ่นกำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่น

5. เพื่อให้ท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณของท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงเป็นธรรมและเป็นไปตามลำดับความจำเป็นเร่งด่วน

6. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประสานการปฏิบัติการในการพัฒนาภายในท้องถิ่น และเป็นการประสานการพัฒนา กับหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่

5. ประโยชน์ของแผนพัฒนาตำบล

การจัดทำแผนพัฒนาตำบลมีประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ดีขึ้น โดยสามารถแยกเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีกรอบแผนงานและทิศทางในการพัฒนาตำบล ที่ชัดเจน

2. ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อแก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนตามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

3. ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีแผนงาน โครงการ กิจกรรมและ รายละเอียดงบประมาณในการที่จะดำเนินการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ตลอดจน เป็นการสนองตอบต่อปัญหาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่

4. ทำให้การดำเนินการพัฒนาในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เกิด ความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น

5. ทำให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้าว่าองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ กิจกรรมอะไรบ้างและเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส

สรุปว่าประโยชน์ของแผนพัฒนาตำบลทำให้การบริหารงานองค์การบริหาร ส่วนตำบลพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ดีขึ้น

6. ระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

พระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (2542 : 48-66) การกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นและการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรรายได้ ทั้งที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองและรายได้ที่รัฐบาล จัดสรรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความโปร่งใสมากที่สุด การวางแผนถือเป็น กลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุจุดมุ่งหมายโดยใช่ ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม องค์การปกครองจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรเหล่านั้น ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนาคตมีการปฏิบัติตาม แผนงาน โครงการที่กำหนดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในช่วงเวลาที่กำหนดมีการควบคุมติดตามวัดและ ประเมินผล โดยการบริหารจัดการตามแผน แผนงาน โครงการนั้นจะต้องเป็นการบริหารจัดการ ที่ดี มีความโปร่งใส พร้อมทั้งจะให้มีการตรวจสอบทั้งโดยหน่วยงานของรัฐ และประชาคม

พระราชบัญญัติกำหนดแผน ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และ 17 บัญญัติให้เทศบาล เมืองพัทยาและองค์การบริหาร ส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจ และ หน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในระยะปานกลางถึง

ระยะยาวเพื่อให้ทราบทิศทาง และความต้องการพัฒนาในอนาคตในการจัดทำแผนพัฒนา ได้กำหนดให้ประชาชน ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ การติดตามประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ถูกนำไปปฏิบัติได้จริง จำเป็นต้องจัดทำแผนงบประมาณระยะ 3 ปี ที่ยึดผลสำเร็จของงานเป็น เป้าหมายของการทำงานและมีลักษณะที่เป็นแผนก้าวหน้าเพื่อสร้างความมั่นใจในการจัดสรร งบประมาณเพื่อพัฒนานั้น ๆ ในทุกระยะ 3 ปี

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งเป็นแผนระยะปานกลาง หรือระยะยาวที่กำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ไม่ได้กำหนด ระยะเวลาของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ ดังนั้นการกำหนดระยะเวลาของแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาขึ้นอยู่กับแนวความคิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ข้างหน้ายาวนานเพียงใด ประกอบกับข้อมูลปัญหาที่ต้องการแก้ไขเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาเป็นแผนพัฒนาที่กำหนดทิศทางความต้องการในอนาคต ดังนั้นองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อนการจัดทำแผน 3 ปี เมื่อองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน เขตจังหวัดแล้วต้องกำหนดระยะเวลาดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เหมาะสม เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีแล้ว เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมี การรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลให้ครบถ้วนทันสมัย ได้แก่ ข้อมูลด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยข้อมูลควรแสดงแนวโน้ม ที่เปลี่ยนแปลงไปแสดงค่าเฉลี่ยร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนการให้ความเห็น ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการวางแผนพัฒนาจะต้องตระหนักว่าแผนพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับ ต่าง ๆ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนกระทรวง แผนกรม และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ เป็นแผนระดับชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัด ในระดับจังหวัด ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาอำเภอในระดับอำเภอ ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาในระดับจังหวัดอำเภอนั้น ทั้งองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและประชาชนจะต้องมีส่วนร่วม หรือมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย (สมชาย บำรุงทรัพย์ และณัฐวิภา โหมิตตันติบุญย์. 2546 : 23-24)

1. สาระสำคัญของการวางแผนการบริหาร

การวางแผนทางการบริหารมีสาระสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1.1 การวางแผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต การวางแผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางของงานในอนาคต ผู้บริหารจะต้องอาศัยแผนเพื่อเป็นเสมือนเข็มทิศ หรือ กรอบในการบริหารงาน รวมเป็นแนวทางการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพ เช่น ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

1.2 การวางแผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพและทรัพยากร ของ ท้องถิ่น เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ

1.3 การวางแผนจะต้องครอบคลุมทุกหน่วยงานตามระเบียบ

สรุปว่าสาระสำคัญการวางแผนคือการวางแผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต ผู้บริหาร องค์การต้องอาศัยแผนในการกำหนดทิศทางในอนาคตเพื่อบริหารงานองค์การและใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่าที่สุด

2. แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้แบ่งแผนพัฒนาท้องถิ่น 3 ประการ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น. 2552 : 35-40)

2.1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ซึ่งแสดงถึง วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอำเภอ และ แผนชุมชน

2.2 แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนด รายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี มีความต่อเนื่อง และเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำ ทุกปี โดยมีลักษณะดังนี้

2.1.1 เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติโดยมี หลักคิดที่ว่าภายใต้ยุทธศาสตร์พัฒนาหนึ่งๆจะมีแนวทางการพัฒนา ได้มากกว่าหนึ่ง แนวทางและภายใต้แนวทางการพัฒนาหนึ่งๆจะมีแผน/โครงการ/กิจกรรม ได้มากกว่าหนึ่ง

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายการพัฒนาและวิสัยทัศน์

2.1.2 เป็นแผนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้แผนพัฒนาสามปี เป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม รวมทั้งแนวทางเพื่อให้มีการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสามปี

2.1.3 เป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียนเนื่องจากแผนพัฒนาสามปี มีลักษณะเป็นแผนที่มีความต่อเนื่อง เป็นแผนก้าวนำครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

2.3 แผนการดำเนินงาน หมายถึง แผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

สรุปว่าแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอำเภอและแผนชุมชน

3. องค์กรที่มีความรับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนา

การที่ท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือภาพในอนาคตและแปลงมาสู่การปฏิบัติ เนื่องจากการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการบริหารการปกครอง การบริหารงานบุคคล การบริหาร การเงินการคลัง การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำละประธานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนด องค์กรมีความรับผิดชอบการจัดทำแผนพัฒนา ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2552 : 45)

3.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง คณะกรรมการพัฒนาองค์กร การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการพัฒนาเมืองพัทยา คณะกรรมการพัฒนาองค์กรการบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่กำหนดแนวทางการพัฒนาของท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาลแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมือง ตลอดจนให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

3.2 คณะกรรมการสนับสนุนจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเมืองพัทยา คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง เป็นองค์กรที่มีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด

3.3 คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง

คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเมืองพัทยา คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดกรอบทิศทาง แนวทาง รวมทั้งประสานการพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา จังหวัด อำเภอ ตรวจสอบวิเคราะห์และประสานแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด และให้ความเห็นชอบร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาหรือแผนพัฒนาสามปีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด รวบรวมข้อมูลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการประสานแผน ทั้งนี้คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาอาจมอบอำนาจในการให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาให้คณะอนุกรรมการประสานแผนระดับอำเภอ เพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนภายใต้การกำหนดกรอบนโยบาย แนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการประสานแผนกำหนด

แผนพัฒนาสามปีเป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่ปฏิบัติ โดยมีหลักคิดที่ว่า ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหนึ่ง ๆ มีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง และภายใต้แนวทางการพัฒนาหนึ่งจะมีโครงการ/กิจกรรมที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ เพื่อจุดมุ่งหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดการทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 องค์การจัดทำแผนพัฒนาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2552ข : 46-57)

ข้อ 7 องค์กรจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย

7.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

7.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อ 8 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

8.1 ผู้บริหารท้องถิ่น

8.2 รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทุกคนเป็นกรรมการ

8.3 สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคนเป็นกรรมการ

8.4 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคนเป็นกรรมการ

8.5 ผู้แทนภาคราชการและรัฐวิสาหกิจผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน

ไม่น้อยกว่าสามคนเป็นกรรมการ

8.6 ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่า

สามคนแต่ไม่เกินหกคนเป็นกรรมการ

8.7 ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการและเลขานุการ

8.8 หัวหน้าส่วนบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน ผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 9 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา

ท้องถิ่นประกอบด้วย

9.1 ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานคณะกรรมการ

9.2 หัวหน้าส่วนบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการ

9.3 ผู้แทนประชาคมส่วนท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสาม

คน กรรมการ

9.4 หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน กรรมการและเลขานุการ

9.5 เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

ข้อ 10 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นอำนาจหน้าที่ดังนี้

10.1 กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ผลกระทบต่อประโยชน์สุขของประชาชน เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การผังเมือง การกำจัดขยะตามกฎหมายกำหนด และขั้นตอนการกระจายอำนาจ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ กลุ่มจังหวัด และจังหวัดโดยให้เน้นดำเนินการในยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีผลต่อประชาชนโดยตรง เช่น

การแก้ไขปัญหาความยากจน การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด และตามอำนาจ กรอบนโยบาย ทิศทาง แนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นที่แถลงต่อสภาท้องถิ่น แผนชุมชนในการนำเข้าประเด็นข้างต้นมาจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้คำนึงถึงสถานะทางการคลังของท้องถิ่น และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการมาประกอบพิจารณาด้วย

10.2 ร่วมจัดทำแผนพัฒนาเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นในการจัดทำร่างแผนพัฒนาให้เทศบาลเมืองพัทยา องค์กรการบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง นำปัญหาความต้องการจากแผนชุมชนที่เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการเองได้มาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนา แต่หากเกินศักยภาพของเทศบาลเมืองพัทยา องค์กรการบริหารส่วนตำบลและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งให้เสนอปัญหาความต้องการ ไปยังองค์กรบริหารส่วนจังหวัดและให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัดนำมาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดตามอำนาจหน้าที่

10.3 พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนการดำเนินงานประจำปีของท้องถิ่น

10.4 ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานตามข้อ 19 (19.2)

10.5 พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

10.6 แต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการหรือคณะทำงานอื่นเพื่อช่วย

ปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

10.7 ในกรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลให้คณะกรรมการพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ประสานกับประชาคมหมู่บ้านในการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็น โครงการหรือกิจกรรมเพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลด้วย

ข้อ 11 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด จัดทำร่างแผนการดำเนินงาน ทำร่างข้อกำหนดขอบข่าย และรายละเอียดของงานตามข้อ 19 (19.1)

ข้อ 28 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผล
แผนพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วย

- 28.1 สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน
- 28.2 ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน
- 28.3 ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน

สองคน

- 28.4 หัวหน้าส่วนการบริหารที่คัดเลือกกันเองจำนวนสองคน
- 28.5 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน

ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการหนึ่งคนทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ
และกรรมการอีกหนึ่งคนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการตามข้อ 28 ให้มีวาระอยู่ใน
ตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

ข้อ 29 คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นมีอำนาจ
หน้าที่ ดังนี้

- 29.1 กำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
- 29.2 ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
- 29.3 รายงานผลเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผล

แผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการ
พัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่น
ทราบโดยทั่วกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ให้ปิดประกาศ
โดยเปิดเผย ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

29.4 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานตาม
หน้าที่เห็นสมควร

ข้อ 34 การจัดทำแผนพัฒนาสามปี ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการ
จัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ข้อ 17 ได้กำหนดไว้ดังนี้

34.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนด
ประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา
ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารวมทั้งสอดคล้องกับ ความคิดเห็นของประชาชนและชุมชน
โดยนำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณา
ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

34.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหา ความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำแผนพัฒนาสามปีแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

34.3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

34.4 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติ และประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีต่อไป

4. แผนพัฒนาสามปี และการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ

4.1 แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่

การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ ดำเนินการจัดทำไปเป็นกระบวนการ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ประกอบแนวทางของพระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริหารราชการ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นประกอบพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ซึ่งประกอบด้วย แผนพัฒนาตำบล 3 ประเภท ได้แก่

4.1.1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอและแผนชุมชน

4.1.2 แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้ำหน้าครอบคลุมระยะสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปีโดยมีลักษณะดังนี้

1) เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติโดยมีหลักคิดที่ว่าภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านหนึ่ง ๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง และภายใต้แนวทางการพัฒนาด้านหนึ่ง ๆ จะมีแผน/โครงการ/กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต้องนำมาดำเนินการ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย การพัฒนาและวิสัยทัศน์

2) เป็นแผนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม รวมทั้งวางแนวทางเพื่อให้มีการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสามปี

3) เป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียนเนื่องจากแผนพัฒนาสามปีมีลักษณะเป็นแผนที่มีความต่อเนื่อง เป็นแผนกึ่งหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

4.1.3 แผนดำเนินงาน หมายถึง แผนดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

สรุปว่า แนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย โครงการละกิจกรรมการพัฒนามีรายละเอียด โครงการ กิจกรรม ระยะเวลา เป้าหมาย และงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งการแปลงแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัตินั้นเจ้าหน้าที่งบประมาณต้องนำรายละเอียดเสนอต่อผู้บริหารเพื่อกำหนด โครงการ กิจกรรมนำมาจัดทำร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีสู่สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีมติเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้วจึงสามารถนำมาสู่การปฏิบัติและพัฒนาในพื้นที่ต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมหมู่บ้าน

1. ความหมายของประชาคม

ประชาคม คือ ตัวแทนของหมู่บ้านหนึ่ง ๆ ที่ได้รับมอบหมายทำหน้าที่แทนประชาชนในหมู่บ้านของตนเพื่อปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม สำหรับความหมายของประชาคมหมู่บ้านมีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้

ศุภวลัย พลายน้อย (2545 : 15-16) ได้ให้ความหมายของประชาคมว่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชุด ความหมาย คือ ความหมายที่ 1 เน้นความสัมพันธ์ระหว่างประชาสังคมและส่วนอื่น ๆ ของสังคม ความหมายที่ 2 เน้นถึงองค์ประกอบที่เป็นนามธรรมประชาสังคม ความหมายที่ 1 นั้น ประชาสังคมได้รับการนิยามให้เป็น “ภาคที่สาม” หรือ “พลังที่สาม” ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ถึงภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน ความหมายที่ 2 ประชาคมสงเคราะห์เน้นไปที่รูปแบบที่เป็นอุดมคติระหว่างสมาชิกภายในประชาสังคม สมาชิกประชาสังคมจะมีวิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ร่วมกันมีการติดต่อสื่อสารมีการเรียนรู้ร่วมกัน มีระบบจัดการในระดับกลุ่มและเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับกลุ่มหรือองค์กรประชาสังคมอื่น คุณลักษณะที่เป็นเชิงนามธรรมอื่น ได้แก่ ความรัก ความเอื้ออาทร ความเป็นหนึ่งเดียวกัน และสติ ซึ่งเป็นลักษณะที่ควรจะมีของสมาชิกประชาสังคม ระหว่างกลุ่มประชาสังคม และกลุ่มอื่นในสังคม อย่างไรก็ตามประชาสังคมจะต้องไม่เป็นการเคลื่อนไหวที่เป็นเพียงอุดมการณ์เท่านั้น แต่ต้องมีการทำงานจริงขององค์กรประชาสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติเป็นพลังการเคลื่อนไหวของภาคสามอย่างแท้จริง

ควมกมล (วัฒนสุข) พรชานี (2550 : 6) อธิบายว่า ประชาคมเป็นการรวมคำสองคำเข้าด้วยกัน คือประชาและสมาคม/สังคม ซึ่งทั้งสองคำเมื่อรวมกันหมายถึงประชาชนหรือคนที่มากกว่าหนึ่งคนเข้ามาร่วมมือกัน มีการพบปะ ปรีกษา หรือ หรือพูดคุยแลกเปลี่ยนกันระหว่างคนที่มีประเด็นร่วมกันและการอยู่ร่วมกัน

สรุปว่าประชาคม หมายถึง การรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยน ปรีกษา หรือ ในประเด็นใดประเด็นหนึ่งโดยมีจุดหมายในประเด็นนั้นร่วมกัน

2. ความสำคัญของประชาคม

การที่ชุมชนจะเกิดการพัฒนายจะต้องอาศัยคนในชุมชนร่วมมือร่วมใจกันมากำหนดทิศทางของชุมชน และวางเป้าหมายที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนต่อไป ความสำคัญของประชาคมมีดังนี้

2.1 ทำให้คนมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมมาร่วมกันแก้ปัญหา เกิดความสามัคคีเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีคุณธรรม มีความเอื้ออาทร ลดกิเลสในตัวเอง ทำให้คนที่คิดถึงแต่ตัวเองเป็นหลักหันกลับมาทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นเป็นหลัก เปลี่ยนจากการเอาตัวเองเป็นที่ตั้งเป็นการเอาส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เป็นการสร้างความสุขอีกชั้นหนึ่งที่สูงกว่าความสุขแบบฉาบฉวย เป็นความสุขที่ประณีต ทำให้เกิดพลังใจในการต่อสู้กับปัญหาอย่างเป็นธรรมชาติ

2.2 ทำให้เกิดการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุป บทเรียน เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทุกคนยอมรับซึ่งกันและกัน การรวมตัวประชาชนจากหลากหลาย สาขาอาชีพทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด องค์ความรู้ และต่อเชื่อม ประสบการณ์อย่าง กว้างขวาง เป็นการเสริมพลังซึ่งกันและกัน เป็นวิธีการสร้างพลังการเรียนรู้สูงสุด สร้างโอกาส ให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

2.3 ทำให้มีสร้างการจัดการร่วมกัน รัฐธรรมนูญใหม่ให้ความสำคัญต่อ การสร้างความเข้มแข็งชุมชนฐานราก ให้ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิ หน้าที่ และบทบาทการจัดการ ทรัพยากรสาธารณะมากขึ้น ทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็ง ประชาคมช่วยให้เกิดการประสานงาน ระหว่างองค์กรต่างๆ ทั้งในแนวราบกับท้องถิ่นอื่น ๆ และในแนวตั้งกับส่วนกลาง ทำให้เกิด การจัดการร่วมกันที่ทรงพลัง

สรุปว่าความสำคัญของการประชาคม คือทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกใน การรวมกันแก้ปัญหาส่วนรวม มีการเรียนรู้ร่วมกัน และมีการจัดการร่วมกัน

3. พัฒนาการประชาคม

หากย้อนไปเมื่อหลายสิบปีมาแล้วประชาชนมักถูกอ้างอิงและพาดพิงจากผู้กำหนด นโยบายทั้งฝ่ายผู้จัดให้เกิดการบริหาร (รัฐบาล) ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล และผู้มีอำนาจชี้ นำ รัฐบาลอยู่เสมอว่า ในการจัดนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นใดประเด็นหนึ่งนั้น ได้รับการ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจาก “ประชาชน” ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความ “ชอบธรรม” หรือ “ไม่ชอบ ธรรม” ต่อนโยบาย หรือประเด็นดังกล่าวอ้างความชอบธรรมจากประชาชนในอดีตส่วนใหญ่ เป็นการกล่าวอ้างโดยไม่มีกระบวนการ หรือไม่มีที่ไปที่มาที่สร้างความเชื่อว่าประชาชนได้ ให้ความชอบธรรม หรือไม่ชอบธรรมทั้งไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีการดำเนินการ หรือขั้นตอน ใดๆ หรือมีวิธีการใดที่ทำให้การเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยจากประชาชนในนโยบาย หรือ ประเด็นนั้น ๆ ประชาคมจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (Participatory Learning Process) ที่เปิดโอกาสให้คนทุกคนที่เข้าร่วมในกระบวนการแสดงความรู้สึก และความคิดเห็น ต่อประเด็นอย่างเสรี เท่าเทียม และตรงไปตรงมา การจัดให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ประชาชนนั้นทำได้หลายวิธี เช่น การจัดเวทีประชาคม (People forum) การพัฒนาเครือข่าย ความร่วมมือระหว่างคน หรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นร่วมต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่งการ ส่งเสริม หรือการพัฒนาให้เกิดศักยภาพในท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมหรือการทำงาน ร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับองค์กรภายนอก เป็นต้น (ดวงกมล วัฒนสุข พรธานี. 2550 : 8)

สรุปว่าประชาคม จึงเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยวิธีและขั้นตอนที่หลากหลาย เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นให้ ได้มาซึ่งความคิดเห็น ข้อสังเกตและข้อสรุปของประชาชน หรือ คนที่เกี่ยวข้องว่ามีความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาทั้งทางตรง และทางอ้อมพร้อมทั้งมีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร เพื่อให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืน

4. การทำประชาคม

การทำประชาคม เป็นวิธีการที่องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ ได้ดำเนินการเป็นประจำทุกปี เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างเสรีร่วมระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่กับประชาชนในเขตพื้นที่โดยมีการกำหนดประเด็น หรือปัญหาพร้อมกันโดยใช้เวทีการสื่อสารเพื่อการรับรู้และเข้าใจในประเด็นปัญหาและช่วยผลักดันหรือหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขประเด็นปัญหานั้น ๆ และนำมากำหนดเป็นแผนพัฒนา

เมื่อได้ผลสรุปจากการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้วขั้นตอนต่อไป ผู้จัดทำโครงการควรจัดทำร่างโครงการให้เรียบร้อย และนำเข้าสู่กระบวนการประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ และเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล การทำงานของประชาคมนี้ทำให้การทำงานของท้องถิ่นเป็นระบบ และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ได้อย่างดียิ่งขึ้น

5. ลักษณะที่ดีของประชาคม

ประชาคมที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ (มนตรี เกิดมีมูล, 2551 : 93-94)

1. เป็นการรวมตัวที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจมิได้เกิดจากการจัดตั้ง หรือ ถูกเกณฑ์มาโดยผู้ใดผู้หนึ่งหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง
2. เป็นการรวมที่มีความหลากหลายประกอบด้วยคนทุกส่วนทุกกลุ่มทุกฝ่ายของคนในชุมชน
3. เป็นการรวมตัวกันด้วยความรัก ความผูกพัน มีความสนใจ หรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน
4. ผู้ที่มาร่วมกันจะต้องมีจิตสำนึกสาธารณะ คือ มีจิตใจที่จะทำเพื่อส่วนรวม เป็นสำคัญ
5. ผู้นำต้องเปิดกว้างทางความคิดและมีภาวะผู้นำ

6. มีกระบวนการเรียนรู้และตัดสินใจ
7. มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
8. มีเครือข่ายและช่องทางการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และเป็นระบบการจัดการที่ดี

สรุปว่าลักษณะที่ดีของประชาคมจะต้องเกิดจากความสมัครใจ มีความสนใจ มีจิตสำนึกของคนในชุมชนที่จะร่วมมือกัน ปรีกษาหารือกันในเรื่องต่าง ๆ

6. ขั้นตอนการทำประชาคมหมู่บ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่มีขั้นตอนการทำประชาคมหมู่บ้าน ดังนี้
(องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่. 2554 : 10)

1. ประชาสัมพันธ์หัวข้อหรือประเด็นที่จะนำเข้าสู่การทำประชาคมเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบข้อมูลและทำความเข้าใจก่อนทั้งนี้อาจเป็นประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาโดยทั่วไปซึ่งมีการจัดเวทีการประชุมเป็นประเด็นประจำอยู่แล้วหรืออาจกำหนดประเด็นเฉพาะเรื่องที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการทราบคำตอบเป็นต้น

2. การจัดเวทีประชาคม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

- 2.1 ดำเนินการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตามประเด็นที่กำหนดไว้

- 2.2 สรุปผลที่ได้จากการทำประชาคมแต่ละหมู่บ้าน

- 2.3 เชิญตัวแทนประชาคมตามที่ประชาชนเป็นผู้คัดเลือกหมู่บ้านละ 12 คน ประชุมเพื่อพิจารณาผลที่ได้จากการทำประชาคม

- 2.4 นำผลที่ได้จากการประชุมตัวแทนประชาคมจัดทำเป็นแผนพัฒนา

- 2.5 นำแผนพัฒนาเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

- 2.6 นำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ

7. การดำเนินงานของประชาคมหมู่บ้าน

การดำเนินงานของประชาคมหมู่บ้านนั้น ประชาคมหมู่บ้านต้องดำเนินกิจกรรมตามแนวทางที่คณะกรรมการหมู่บ้านกำหนดดังนี้

1. ให้ประชาคมหมู่บ้านดำเนินการตามแนวทาง ดังต่อไปนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่. 2554 : 13)

- 1.1 ชำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

1.2 เป็นตัวแทนประสานงานกับหน่วยราชการ องค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน

1.3 เป็นตัวแทนในการดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเริ่มตั้งแต่การสำรวจข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การบริการพื้นฐาน โดยนำเอาความจำเป็นพื้นฐานที่ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมากำหนดเป็นแผนงาน โครงการในการพัฒนาหมู่บ้าน

1.4 รับฟังความคิดเห็นและปัญหาความเดือดร้อนของผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้าน แล้วพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นและความเหมาะสม

1.5 เสริมสร้างความสามัคคีของผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านเพื่อร่วมกันรับผิดชอบ ในหน้าที่ของตนเองและของหมู่บ้าน

1.6 ส่งเสริมศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของคนไทย

1.7 ประสานและติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้าน

1.8 ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวภายในหมู่บ้าน โดยวิธีการตามระบอบประชาธิปไตย

2. ให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง โดยมีพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมด้วย

3. ในการประชุมประชาคมหมู่บ้านต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าสองในสามของผู้มาประชุมจึงจะครบองค์ประชุม

4. ในการประชุมประชาคมหมู่บ้านให้ประธานประชาคมหมู่บ้านทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมหากประธานไม่อยู่หรืออยู่แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานประชาคมหมู่บ้านทำหน้าที่ในการประชุมแทนหากประธานประชาคมหมู่บ้านและรองประธานประชาคมหมู่บ้านไม่อยู่ หรืออยู่แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ผู้มีอาวุโสสูงสุดในที่ประชุมทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมแทน

5. มติที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้ถือเสียงข้างมาก โดยกรรมการคนหนึ่ง มีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้ามติที่ประชุมมีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงในการชี้ขาด

6. ประธานประชาคมหมู่บ้านอาจคัดเลือกกรรมการหนึ่งหรือสองคนทำหน้าที่เลขานุการ หรือผู้ช่วยเลขานุการ มีหน้าที่ออกหนังสือเชิญประชุมประชาคมหมู่บ้านก่อนวันประชุมอย่างน้อยหนึ่งวันก่อนการประชุม

7. ในการประชุมประชาคมหมู่บ้านแต่ละครั้งให้เลขานุการประชาคมหมู่บ้านทำหน้าที่บันทึกการประชุมไว้เป็นหลักฐานแล้วรายงานการประชุมต่อองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับ

บริบทเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่

1. ประวัติความเป็นมา

เหตุที่ได้ชื่อว่า “ตำบลแดงใหญ่” เพราะเมื่อสมัยก่อนลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่เนินสูงมีลำห้วยน้ำเค็มไหลผ่าน และมีสภาพเป็นป่าซึ่งมีต้นแดงอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับที่ตั้งหมู่บ้านมีต้นไม้แดงขนาดใหญ่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามสภาพพื้นที่ว่าบ้านแดงใหญ่ อยู่ห่างจากตัวเมืองขอนแก่นไปทางทิศตะวันตกประมาณ 15 กิโลเมตร

ตำบลแดงใหญ่ เป็นตำบลหนึ่งใน 17 ตำบลของอำเภอเมืองขอนแก่น ซึ่งแยกจากตำบลบ้านทุ่ม เมื่อปี พ.ศ. 2519 พื้นเพดั้งเดิมของชาวบ้าน อพยพมาจากบ้านพระลับ จังหวัดขอนแก่น ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่หรือเป็นกระจุกอยู่ตามที่ราบสูง ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้านได้รับยกฐานะจากสภาตำบลแดงใหญ่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ เมื่อ พ.ศ. 2539

2. ที่ตั้งและอาณาเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ ตั้งอยู่ทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองขอนแก่น ประมาณ 15 กิโลเมตร มีอาณาเขตพื้นที่ติดกับท้องถื่นใกล้เคียง 5 ตำบล ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับเขตเทศบาลตำบลสาวะถีและเทศบาลตำบลบ้านคือ อำเภอเมืองขอนแก่น

ทิศตะวันออก ติดกับเทศบาลตำบลบ้านคือ เทศบาลตำบลบ้านเป็ด เทศบาลเมืองศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น

ทิศตะวันตก ติดกับเขตเทศบาลเมืองบ้านทุ่ม เทศบาลตำบลสาวะถี อำเภอเมืองขอนแก่น

ทิศใต้ ติดกับเขตเทศบาลเมืองบ้านทุ่ม เทศบาลตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมืองขอนแก่น

3. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่

องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ มีเขตการปกครองครอบคลุมพื้นที่รวม 11 หมู่บ้าน มีเนื้อที่ 54 ตารางกิโลเมตร โดยมีสภาพทั่วไปมีดังนี้

3.1 สภาพภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ

3.1.1 สภาพภูมิประเทศ องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ เป็นพื้นที่ดอนเหมาะแก่การปลูกพืชไร่ หลายชนิดและมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับการทำนาข้าว สภาพดินจะเก็บน้ำไม่คือนักทำให้ช่วงหน้าแล้งประสบภาวะขาดแคลนน้ำ

3.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่ในเขตละติจูดต่ำได้รับอิทธิพลมรสุมทุกฤดูกาลในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ จะได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือทำให้อากาศหนาวและแห้งแล้งสำหรับ ฤดูฝน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 1,500 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 18-38 องศาเซลเซียส

3.2 ลักษณะด้าน โครงสร้างพื้นฐาน

3.2.1 การคมนาคมขนส่งองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ มีถนนสายขอนแก่น-ชุมแพ (หมายเลข 12) เป็นสายหลักและมีถนนสายรองแยกเข้าเขตชุมชนตำบลแดงใหญ่ อีกหลายเส้นทาง ทำให้สะดวกในการคมนาคมสัญจรไปมาสะดวก

3.2.2 การไฟฟ้า การไฟฟ้าอยู่ในเขตรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3.2.3 การประปา องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ มีกิจการประปาเป็นของตนเองอาศัยแหล่งน้ำดิบจากบ่อดินขนาดใหญ่ และการประปาส่วนภูมิภาค อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3.2.4 การไปรษณีย์โทรเลขและโทรศัพท์ในเขตรับผิดชอบของการไปรษณีย์และโทรศัพท์แห่งประเทศไทย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3.3 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบค้าขายและเกษตรกรรมเป็นหลักโดยทำการปลูกพืชผักสวนครัว ข้าว อ้อย ยางพารา และมันสำปะหลังเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ หมู เป็ด ปลา และไก่ ส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อกินในครอบครัว

3.4 ลักษณะด้านสังคม

3.4.1 ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม 2555 ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอเมืองขอนแก่น จำนวนประชากรตำบลแดงใหญ่ รวมทั้งสิ้น 7,298 คน แยกเป็นชาย 3,701 คน หญิง 3,597 คน จำนวนครัวเรือน 2,283 ครัวเรือน

3.4.2 การศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีโรงเรียนโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 4 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ 1 แห่ง ศูนย์ประชาชนยึดถือประเพณีและวัฒนธรรมไทยตามแบบอีสาน คือ “ฮิตสิบสอง คลองสิบสี่”

3.4.3 การสาธารณสุข การบริการด้านสาธารณสุข มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแดงใหญ่ ให้บริการด้านสาธารณสุขมาตรฐานครอบคลุมพื้นที่ 11 หมู่บ้าน

4. การปกครอง

ตำบลแดงใหญ่แบ่งการปกครอง เป็น 11 หมู่บ้าน โดยมีจำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ 11 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านแดงใหญ่	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายทองเพชร อุ่นจันทิ
หมู่ที่ 2 บ้านแดงใหญ่	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายศราวุธ อุ่นจันทิ
หมู่ที่ 3 บ้านหนองกอย	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายบุญฮวด นามวัน
หมู่ที่ 4 บ้านหนองหลุม	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายโกศล ขุนเวียงจันทร์
หมู่ที่ 5 บ้านป่าซาด	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายบุญช่วย ศรีจารย์
หมู่ที่ 6 บ้านโนนสวรรค์	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นางแถม ขอมีกกลาง
หมู่ที่ 7 บ้านหนองหลุม	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายชูทวีป โชคิอ่อน
หมู่ที่ 8 บ้านหนองหลุม	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายประเทือง ทำคำมูล
หมู่ที่ 9 บ้านหนองกอย	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายสำเนียง มาพระลับ

หมู่ที่ 10 บ้านหนองหลุบ ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายเสนีย์ เข็มลา

หมู่ที่ 11 บ้านสีหาราช ผู้ใหญ่บ้านชื่อ จ.ส.อ.บุญช่วย จันทร์ไพโรสถ

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ แยกดังนี้

หมู่ที่/บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ 1 บ้านแดงใหญ่	254	523	509	1,032
หมู่ที่ 2 บ้านแดงใหญ่	246	477	478	955
หมู่ที่ 3 บ้านหนองกอย	196	361	315	676
หมู่ที่ 4 บ้านหนองหลุบ	279	388	399	787
หมู่ที่ 5 บ้านป่าขาด	220	399	364	763
หมู่ที่ 6 บ้านโนนสวรรค์	53	90	81	171
หมู่ที่ 7 บ้านหนองหลุบ	422	458	445	903
หมู่ที่ 8 บ้านหนองหลุบ	145	182	206	388
หมู่ที่ 9 บ้านหนองกอย	183	396	377	773
หมู่ที่ 10 บ้านหนองหลุบ	205	317	328	645
หมู่ที่ 11 บ้านสีหาราช	80	110	95	205
รวม	2,283	3,701	3,597	7,298

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิสูตร จงฐวณิชช์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบรบือ ต่อการบริหารของเทศบาลบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลบรบือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการรักษาระงับโรคติดต่อ และด้านการบำรุงศิลปประณีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนเห็นด้วยในระดับมาก

สมมาศ โชคชัยวัฒนกร (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยความคิดเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม พบว่าสมาชิกเทศบาลมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของเทศบาลในจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก และจำแนกเป็นรายด้านพบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน คือการให้มีและ

บำรุงรักษาทางบก ด้านการบำรุงสีลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ด้านการรักษาและระงับโรคติดต่อ ด้านส่งเสริมพัฒนาสตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ และมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ด้านการให้ราษฎรได้รับการศึกษา อบรม และด้านการให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการดับเพลิง

สุนิสตา ดาทุมมา (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชน พบว่าดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนโดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน พบว่าเพศ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลเมืองมหาสารคามไม่แตกต่างกัน และคณะกรรมการชุมชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน พบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับคณะกรรมการชุมชนที่ไม่มีอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วาสนา วสิกรณ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองแสนสุขแบบบูรณาการ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ด้าน พบว่า 1) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน มีความพึงพอใจต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสภาพเศรษฐกิจ ด้านสภาพสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาการเมืองการบริหาร มีความพึงพอใจต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอยู่ใน ระดับปานกลาง และ 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาจำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัย โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

ประมวล เกตรา (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการพัฒนาของเทศบาลเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชน โดยรวมมีการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง และความคิดเห็นคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันต่อการพัฒนาเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศและระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาของเทศบาล

เกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คณะกรรมการชุมชนที่มีอายุ 21-31 ปี มีความคิดเห็นในด้านเศรษฐกิจจะสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับทุกกลุ่มอายุ

เด่นดวง สุบุตรดี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 ด้าน โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานอยู่ในระดับมากจำนวน 1 ด้าน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน พบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

ปิติโชค มาสงามเมือง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. ผลการประเมินการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามี การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รองลงมาคือ ด้านการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำ และทางบก การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการป้องกันและระงับโรคติดต่อ รองลงมาคือด้านการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน ที่สาธารณะ และรวมทั้งการกำจัดขยะ มูลฝอยและด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีขนาดองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบล โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันพบว่า มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมไม่แตกต่างกันและรายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน

ตำบล 2 ด้าน คือด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และด้านการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ คือองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดสรรงบประมาณในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรจัดให้มีการเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอย่างเพียงพอ ควรจัดให้มีการรณรงค์ป้องกันโรคติดต่อ และมีมาตรการระงับโรคติดต่อได้อย่างทันที่ควรจัดให้มีเวรยามในการรักษาความปลอดภัย ควรสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้การช่วยเหลือเบี้ยยังชีพแก่คนชรา ผู้พิการและผู้ติดเชื้อเอดส์ให้ทั่วถึงทุกคน ควรจัดให้มีการรณรงค์การให้ความรู้ในการรักษาสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ตำบลอย่างสม่ำเสมอ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวบ้านและส่งเสริมกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น

จารุณี พิมพ์จำปา (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอมือง จังหวัดยโสธร พบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอมือง จังหวัดยโสธร อยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายด้าน พบว่าความคิดเห็นระดับมาก 2 ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย ระดับความคิดเห็นปานกลาง 3 ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือด้านการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ และด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ระดับความคิดเห็นน้อย 4 ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ด้านการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก และด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามอายุไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นแตกต่างกับระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าทางสถิติที่ระดับ .05 โดยระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความคิดเห็นมากกว่ามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอมือง จังหวัดยโสธร คือ ควรจัดให้มีการบำรุงรักษาถนนให้ใช้งานได้ทุกสาย ควรจัดที่ทิ้งขยะให้เพียงพอและเหมาะสม ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ระวังเกี่ยวกับโรคติดต่อที่มีการระบาด ควรจัดให้มีศูนย์รับแจ้งและประสานความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ควรจัดให้มีทุนการศึกษาสำหรับเด็กในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสงเคราะห์คนชราและคนพิการ ได้อย่างทั่วถึง ควรจัดให้มีการดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูกในวันสำคัญอย่างต่อเนื่อง ควรมีการจัด โครงการประเพณีท้องถิ่นร่วมกับท้องถิ่นอื่น และควรมีการประชาสัมพันธ์ผลสัมฤทธิ์ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ทางราชการมอบหมายทุกครั้ง

วิสรดา มีชัย (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 8 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และจำแนกรายด้าน พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาคือ การสร้างชุมชนปลอดภัยปลอดยาเสพติด ลดอาชญากรรม ด้านการศึกษาเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีที่อาศัยอยู่แตกต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ใหม่ แก้วเหลืองชัย (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า

1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด 8 ข้อ คือ ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล ด้านการป้องกันและระงับโรคติดต่อ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ด้านการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม และด้านการบำรุงศิลปประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนแต่ละหมู่บ้านต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เป็นรายด้านพบว่าระดับความคิดเห็นความคิดเห็นของประชาชนแต่ละหมู่บ้านต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย เป็นรายด้าน ทั้ง 8 ด้าน มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ได้แก่ ควรส่งเสริมด้านการศึกษาประชาชนในพื้นที่ ควรส่งเสริมอาชีพหลังฤดูการเก็บเกี่ยว ควรวางแผนการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยธรรมชาติ ควรพัฒนาถนนในพื้นที่ให้ได้มาตรฐาน ควรเพิ่มไฟฟ้าสาธารณะในหมู่บ้านให้ทั่วถึง ควรจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ เด็กด้อยโอกาสและผู้ว่างงาน ควรพัฒนาระบบระบายน้ำเสียภายในหมู่บ้าน และควรจัดสรรงบประมาณตามจำนวนประชากรตามลำดับ

ดวงตา อ่อนเวียง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะแซว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการศึกษาพบว่า

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะแซว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 8 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 ด้าน โดยเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน ที่สาธารณะ และการกำจัดขยะมูลฝอย ด้านการจัดให้มี และบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการบำรุงรักษาศิลปประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ด้านการคุ้มครองและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านการป้องกันและระงับโรคติดต่อ และด้านการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน ที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะแซว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะแซว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มีดังนี้ ควรมีการจัดเจ้าหน้าที่

รับผิดชอบดูแลความสะอาดโดยตรง และควรมีรถเก็บขยะเป็นประจำอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ควรมีการจัดเตรียมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยไว้ให้ครบถ้วนป้องกันการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ควรมีการสั่งการให้มีผู้ดูแลถนนหนทางให้มากยิ่งขึ้นเพราะปัจจุบันนี้ถนนหนทางมีปัญหา และระยะทางยังมีการบำรุงรักษาไม่ต่อเนื่อง ควรมีการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้เข้ามาถ่ายทอด การป้องกันและระงับ โรคติดต่อ ควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ควรมีการจัดกิจกรรมหารายได้เข้าชุมชนแล้วนำรายได้ไปสนับสนุน การศึกษา บำรุงศาสนาและพัฒนาวัฒนธรรมให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ควรมีการจัดหาบุคลากรเข้ามา ให้ความรู้กับสตรี เด็ก เยาวชนเพราะคนในชุมชนมีปัญหาและจะได้ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน ต่อไป ควรมีการจัดหาต้นไม้สายพันธ์ต่าง ๆ มาให้ชาวบ้านและจัดกิจกรรมปลูกป่าให้มากกว่านี้

สรุปว่าจากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องของการคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อความคิดเห็นของมนุษย์ รวมถึงการมีสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้สามารถแสดงความคิดเห็นด้วยการพูดหรือการเขียนแตกต่างกันออกไป โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์ อารมณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็น ของแต่ละคนความคิดเห็นจึงมีได้ทั้งทางบวกและทางลบ ความคิดเห็นอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสถานการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับผลกระทบ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำผลงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องเหล่านี้ไปวิเคราะห์ในบทที่ 5 ต่อไป

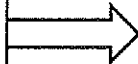
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัย ได้ใช้กรอบแนวทางการพัฒนาตำบลตามแผนพัฒนาตำบล นำมาประยุกต์กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ความคิดเห็น ของประชาชนต่อการพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ อำเภอ เมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา 4 ด้าน ดังแผนภาพที่ 2 (องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่. 2553 : 41-43)

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ข้อมูลทั่วไปของประชาชน
ในเขตตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็น

1. เพศ
2. อายุ
3. อาชีพ
4. ระดับการศึกษา
5. ที่อยู่อาศัย

ตัวแปรตาม
(Independent Variables)

ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนา
ตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล
แดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
จำแนกเป็น

1. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
2. ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ
4. ด้านการพัฒนาสังคม

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย